

Skattefelsrapport 2020

**Underlagsrapport till årsredovisningen avseende skattefelets storlek
och utveckling**

2021-02-19

Förord

I Skatteverkets regleringsbrev för 2020 finns ett mål- och återrapporteringskrav gällande skattefelet:

Skilnaden mellan de fastställda och de teoretiskt riktiga beloppen för skatter och avgifter (skattefelet) ska vara så liten som möjligt. Skatteverket ska bedöma skattefelets storlek och i vilken grad skattefelet har förändrats.

Skatteverket möter regeringens återrapporteringskrav i Skatteverkets årsredovisning för 2020, kapitel fyra. Syftet med denna rapport är att beskriva de metoder och resultat som presenteras där.

Rapporten har författats av Charlotte Berg, Jesper Brodin, Louise Johannesson, Sara Fogelberg Lövgren, Elena Maximez, Damian Migueles, Måns Nerman, Ola Nilsson, Rickard Persson och Christina Pettersson vid Skatteverkets analysenhet.

Solna i februari 2021

Eva Samakovlis

Chef för analysenheten

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning.....	2
Ordlista.....	3
Sammanfattning.....	4
1. Inledning.....	6
2. Om begreppet skattefel och skattefelsbedömningar.....	6
2.1. Varför bedöms skattefelets storlek?	8
2.2. En indelning av skattefelet i olika delar	8
2.3. Om bedömningarna.....	10
2.4. Bedömningsmetoder	14
2.5. Top-down- och bottom-up-metoder	14
2.6. Använda metoder.....	15
3. Skatt på fysiska personers förvärvsinkomster	17
3.1. Inkomstskatt för inkomstlagen tjänst och näringsverksamhet.....	17
3.2. Arbetsgivaravgifter och egenavgifter	20
4. Skatt på kapital och egendom.....	24
4.1. Skatt på fysiska personers inkomst av kapital.....	24
4.2. Bolagsskatt	27
5. Mervärdesskatt	30
5.1. Det totala skattefelet för mervärdesskatten	30
5.2. Kontrollerbart skattefel för små och medelstora företag.....	32
6. Punktskatter.....	33
6.1. Skatt på alkohol och tobak	33
6.2. Trängselskatt.....	35
7. Skattefelets utveckling.....	35
7.1. Skattefelsindikatorer	35
7.2. Skattefelets förändring på lång sikt	42
7.3. Övriga underlag.....	46
7.4. Bedömning av skattefelets utveckling.....	47
8. Referenser.....	48
Bilaga A Resultat från Skatteverkets slumpmässig kontroll	49

Ordlista

Bottom-up	Metod där skattefelets olika delar uppskattas utifrån data på skattebetalarnivå, vanligtvis med grund i uppföljningsdata från utförda kontroller.
Fastställd skatt	Beslutade skatter och avgifter.
Icke kontrollerbart skattefel	Det skattefel som i praktiken inte kan hittas genom kontroller. främst fel med grund i verksamheter och transaktioner som inte lämnar några eller bara mycket otydliga spår efter sig.
Kontrollerbart skattefel	Det skattefel som skulle elimineras om samtliga skattebetalare kontrollerades med de metoder som Skatteverket har till sitt förfogande.
Målpopulation	Den population som ett urval är tänkt att representera. Vid slumpmässiga kontroller är målpopulationen till exempel alla skattebetalare som kan bli utvalda för kontroll.
Revision	En fördjupad utredning, där Skatteverket har större befogenhet än vid en skrivbordskontroll. En revision görs oftast åtminstone delvis på plats hos den kontrollerade skattebetalaren.
Skattefusk	Avsiktliga fel i syfte att undvika skatt.
Skatteundandragande	Skattefusk samt skatteupplägg som konstateras ligga utom lagens ram.
Skatteupplägg	Arrangemang i syfte att minska skatten där det inledningsvis är oklart om det ligger inom eller utom lagens ram.
Skrivbordskontroll	En skatteutredning som genomförs utan att handläggaren besöker skattebetalaren. I stället tillfrågas skattebetalaren om sakförhållanden eller ombeds eller föreläggs att lämna vissa dokument.
Teoretisk skatt	Den skatt som skulle fastställas om alla redovisade sina verksamheter och transaktioner korrekt.
Top-down	Metod där skattefelet beräknas på aggregerad nivå genom att den beskattningsbara ekonomiska aktiviteten till stor del uppskattas utifrån annat än skattedata.
Uppbördsförlust	Fastställd skatt som inte betalas.

Sammanfattning

Denna rapport syftar till att möta regeringens återrapporteringskrav i regleringsbrevet för 2020 gällande skattefelet. Skatteverket ska bedöma skattefelets storlek och i vilken grad skattefelet har förändrats. Rapportens huvudresultat återfinns även i Skatteverkets årsredovisning för 2020, kapitel 4 Skattefelet.

Rapporten bedömer skattefelet för delar av ekonomin och återger därmed inte det totala skattefelet. Inte heller de områden som har bedömts reflekterar samtliga skattefel inom dessa områden utan omfattar i de flesta fall endast det skattefel som är kontrollerbart med vald metod. Detta innebär att andra delar av skattefelet, som kan identifieras med andra kontrollmetoder, eller är icke-kontrollerbara, inte bedöms. Det är därför för tidigt att summera de bedömda skattefelen och presentera en bedömning för det totala skattefel för hela ekonomin.

För att ge en samlad bild av de delar som Skatteverket har bedömt presenteras två övergripande tabeller. I tabell 1 presenteras det bedömda skattefelet per skatteslag och i tabell 2 presenteras skattefelet per kundgrupp. Det är inte möjligt att fördela samtliga skattefel som presenteras i tabell 1 utifrån kundgrupp eftersom bedömningen av skattefelet för mervärdesskatt och punktskatter är bedömda med hjälp av top-down-metoder som inte möjliggör en uppdelningen per kundgrupp. I tabell 2 inkluderas istället en uppskattning av skattefelet för mervärdesskatten som baseras på Skatteverkets slumpmässiga kontroller av små och medelstora företag och som därmed endast delvis bedömer skattefelet för mervärdesskatten.

Tabell 1 Bedömning av genomsnittligt, årligt, i huvudsak kontrollerbart skattefel per skatteslag

	Skattefel (mdkr)	Andel av fastställd skatt ¹⁾
Bolagsskatt, 2014–2018	3,0	3,4 %
Arbetsgivaravgift och egenavgift, 2014–2018	6,1	1,9 %
Skatt på inkomst av tjänst och näringsverksamhet, 2014–2018	10,2	1,3 %
Inkomstskatt för inkomstslaget kapital, 2016–2018 ²⁾	8,0	8,6 %
Mervärdesskatt, 2018 ²⁾	15,1	3,4 %
Punktskatter: alkohol, tobak och trängselskatt, 2019 ²⁾	1,9	6,5 %

Källa: Skatteverkets beräkningar.

Not 1) Med fastställd skatt avses genomsnittlig årlig skatt för målpopulationen för respektive skatteslag och tidsperiod.

Not 2) Skattefelet inkluderar även delar av det icke-kontrollerbara skattefelet.

Tabell 2 Bedömning av genomsnittligt, årligt, i huvudsak kontrollerbart skattefel per kundgrupp

	Skattefel (mdkr)	Andel av fastställd skatt ¹⁾
Stora företag ²⁾ , 2014–2018	2,4	1,2 %
Små och medelstora aktiebolag ³⁾ , 2014–2018	6,3	1,7 %
Enskild näringsverksamhet, 2014–2018	7,2	20,5 %
Handels- och kommanditbolag, 2014–2018	1,2	7,5 %
Privatpersoner, 2016–2018 ⁴⁾	14,9	1,7 %

Källa: Skatteverkets beräkningar.

Anm. Alla delar av de bedömda skattefelen i tabell 1 går inte att fördela på kundgrupper. Summorna av skattefelen i de båda tabellerna är därför inte lika stora.

Not 1) Med fastställd skatt avses genomsnittlig årlig skatt för målpopulationen för respektive kundgrupp och tidsperiod.

Not 2) Avser privata, inhemska, icke-finansiella företag som ingår i koncern med minst ett företag med lönesumma överstigande 50 miljoner kronor.

Not 3) Avser privata, inhemska, icke-finansiella företag som *inte* ingår i koncern med något företag med lönesumma överstigande 50 miljoner kronor.

Not 4) Skattefelet inkluderar även delar av det icke-kontrollerbara skattefelet.

Arbetet med att bedöma skattefelets storlek har inte nått så långt att det finns tidsserier av skattefelsbedömningar som kan användas för att bedöma utvecklingen av skattefelet. I stället används en indikator metod som utvecklats på Skatteverket för att beskriva utvecklingen.

Metoden har använts i Skatteverkets årsredovisning sedan 2015 för att bedöma skattefelets utveckling under de senaste tre åren.

Mellan 2018 och 2020 tyder indikatormodellen på att situationen utvecklats fördelaktigt, med ett minskat skattefel. Förändringarna mellan 2019 och 2020 är dock avsevärt mindre än mellan 2018 och 2019. Mot bakgrund av att attitydundersökningarna utfördes under hösten 2020 och att covid-19-pandemin bedöms ha medfört ett antal nya risker för skattefel, kan resultaten dock ses som betryggande avseende utvecklingen av skattefelet åtminstone i det korta perspektivet.

Skatteverkets övergripande bedömning är dock att det inte är möjligt att dra några slutsatser om skattefelets förändring utifrån årets indikatorer. Covid-19-pandemin bedöms ha påverkat både ekonomin samt människors och företags beteenden på ett sätt som inte följer tidigare mönster, vilket gör det osäkert i vilken mån indikatorerna fångar skattefelets utveckling under detta exceptionella år.

1. Inledning

Skatteverket är sedan 2017 årligen ålagda att bedöma både storleken på och utvecklingen av skattefelet i Sverige. Uppgiften är omfattande. Vissa delar av skattefelet kan bedömas med en relativt precis metod, andra delar är svårare att bedöma med någon större säkerhet. Exempel på svårbedömda delar av skattefelet är sådana med grund i att skattebetalare aktivt försöker att dölja sina aktiviteter. Bedömningar av skattefelets olika delar kräver också användning av flera olika metoder, med varierande krav på både datatillgång och tidsåtgång.

Skatteverket har tidigare endast gjort en bedömning av skattefelet för hela ekonomin, vilket ledde till publikationen av rapporten *Skattefelskarta för Sverige* (Skatteverket 2008:1). År 2014 publicerades sedan rapporten *Skattefelets utveckling 2007–12* (Skatteverket 2014-01-08), där delar av skattefelsbedömningen uppdaterades. Sedan 2017 har Skatteverket publicerat bedömningar av storleken på ett antal olika delar av det totala skattefelet i sina årsredovisningar, men utan att göra någon bedömning av skattefelet för hela ekonomin. I denna rapport, som ligger till grund för återrapporteringen i Skatteverkets årsredovisning för 2020, har delar av skattefelet för bolagsskatt, arbetsgivar- och egenavgift, skatt på fysiska personers inkomst av tjänst, näringsverksamhet och kapital, mervärdeskatt, alkoholskatt, tobaksskatt samt träningskatt bedömts. Skattefelet för stora företag bedöms för första gången.

Rapporten inleds med en genomgång av begreppet skattefel och skattefelsbedömningar. Kapitel 3 går sedan igenom de metoder som har använts för att bedöma skattefelet. Kapitel 4 till 7 redogör för bedömningarna av skattefelet, där varje avsnitt anger skattefelet uppdelat per skatteslag. Slutligen presenteras i kapitel 8 skattefelets utveckling. Detta görs med hjälp av den tidigare utvecklade skattefelsmodellen. Kapitlet redogör också för bedömningar av utvecklingen på lite längre sikt. I bilaga A redovisas mer utförlig information om resultaten från Skatteverkets slumpmässiga kontroller. Bilagan innehåller bland annat resultatens osäkerhetsintervall samt skattefelet för privatpersoner uppdelat per kön.

2. Om begreppet skattefel och skattefelsbedömningar

Begreppet *skattefel* kan definieras på en mängd olika sätt. Så sker också i praktiken; definitionerna som används av internationella organisationer och av skattemyndigheter i andra länder än Sverige varierar. Det är i detta sammanhang viktigt att poängtera att termer som skattefusk, skatteflykt och liknande termer som indikerar ett uppsåt bakom skattefelet i fråga inte är synonyma med begreppet skattefel i någon av de gängse definitionerna. Ett medvetet skatteundandragande ger upphov till ett skattefel, men begreppet skattefel är avsevärt bredare än så. Den definition som Skatteverket använder är följande¹:

Skattefelet är skillnaden mellan den skatt som skulle ha blivit fastställd om alla redovisade sina verksamheter och transaktioner korrekt och den skatt som fastställs efter Skatteverkets kontroller.

Att fel skatt fastställs kan ha flera olika orsaker. I många fall saknas uppsåt. Skattebetalare känner ibland inte till skattereglerna eller har missuppfattat hur de ska användas, ibland är det slarv eller rena misstag vid rapporteringen till Skatteverket som ligger till grund för felet.

¹ Definitionen har sitt ursprung i Skatteverkets regleringsbrev, där följande fastslås: ”Skillnaden mellan de fastställda och de teoretiskt riktiga beloppen för skatter och avgifter (skattefelet) ska vara så liten som möjligt. Skatteverket ska bedöma skattefelets storlek och i vilken grad skattefelet har förändrats.”, regeringsbeslut Fi2019/04080/S3 (delvis).

I dessa fall är det inte ovanligt att den fastställda skatten blir för hög och att felen alltså är till den skattskyldiges nackdel.

Ibland grundar sig felen i stället i att Skatteverket och skattebetalaren har olika uppfattning i hur en skatteregel ska tillämpas, och det förekommer i sådana fall att tolkningen blir föremål för ett avgörande i domstol. I de fall domstolen anser att Skatteverket har gjort en korrekt bedömning av tillämpningen förelåg alltså ett skattefel som nu rättats till.

Det förekommer också att skattebetalare medvetet lämnar oriktiga uppgifter till Skatteverket, eller helt låter bli att rapportera ekonomiska förhållanden, med avsikt att minska sin fastställda skatt.

Det finns ytterligare några förhållanden som följer av hur skattefelet är definierat och som är värda att notera.

1. Skatter fastställs inte vid deklarationstillfället, utan först efter att Skatteverket genomfört ett antal kontroller av de deklarerade uppgifterna. Det innebär att felaktiga deklaraionsuppgifter som rättas och blir korrekta i någon av Skatteverkets kontroller inte längre ligger till grund för något skattefel. Ett ”upptäckt skattefel” utgör med andra ord inget skattefel efter det att det korrigerats.
2. Ingen hänsyn tas till så kallade uppbördsförluster (fastställd skatt som inte blir betald) vid bedömning av skattefelet. Anledningen är att det definitionsmässigt är den fastställda – inte den inbetalda – skatten som jämförs med den skatt som vore teoretiskt korrekt. Huruvida den fastställda skatten i slutändan blir betald eller inte påverkar med andra ord inte skattefelsbedömningen.

Sverige har emellertid mycket små uppbördsförluster. Den främsta anledningen till att en skatt inte blir betald är att företaget hamnar på obestånd och går i konkurs. Storleken på uppbördsförlusterna återfinns i Skatteverkets årsredovisning.

3. Skattefelet ska ses som en teoretisk konstruktion. Skattefelets storlek är inte detsamma som de extra skatteintäkter som skulle uppstå om det inte fanns något felutrymme i rapporteringen. Att skattefelet har en viss storlek betyder alltså inte att skatteintäkterna skulle kunna ökas med motsvarande summa. Anledningen är att en del av de ekonomiska aktiviteter som i dag blir för lågt beskattade på grund av felaktig eller utebliven rapportering till Skatteverket troligtvis inte skulle ha genomförts om skattebetalaren från början både varit medveten om hur skattereglerna fungerar och haft för avsikt att rapportera in aktiviteterna korrekt. Om rapporteringen inte hade kunnat bli fel kan det alltså antas att en del av de verksamheter och transaktioner som ligger till grund för skattefelet förmodligen inte skulle ha genomförts. Den här typen av konsekvenser kallas ibland för dynamiska effekter, och storleken på dessa är svåra att bedöma.
4. I praktiken är det inte möjligt att helt eliminera skattefelet. Skatteverket arbetar aktivt med att skapa goda förutsättningar för att alla skattebetalare ska göra rätt från början, men också med en omfattande kontrollverksamhet. Det vore emellertid både ekonomiskt oförsvarbart och i praktiken omöjligt att detaljkontrollera och kräva in verifierationer för varenda deklaraionsuppgift som lämnas in till Skatteverket. Än svårare vore det att dessutom övervaka och kontrollera alla beskattningsbara aktiviteter som borde deklarerats när detta inte görs.

2.1. Varför bedöms skattefelets storlek?

Regeringen har ålagt Skatteverket att årligen bedöma skattefelets storlek och utveckling sedan 2017. De har vid flera tillfällen betonat behovet av metodutveckling och fortsatta ansträngningar att bedöma en större del av skattefelet (se exempelvis prop. 2019/20:1, s. 20 och 22 utgiftsområde 3). Mot bakgrund av detta ser Skatteverket bedömningen av skattefelet som ett bestående krav och ett långsiktigt åtagande.

Utöver direktiven från regeringen ser Skatteverket också ett antal fördelar med att bedöma skattefelet.

- Bedömningen av skattefelet verkar för att öka transparensen inom skatteområdet.
- En bedömning av skattefelets storlek inom olika områden kan ge information åt politiska beslutsfattare om hur regelefterlevnaden ser ut i olika delar av skattesystemet.
- Bedömningen kan också ge Skatteverket information som kan ligga till grund för beslut om resursfördelning, genom att belysa storleken på skattefelet inom olika områden.
- I arbetet med att bedöma skattefelets storlek får Skatteverket också en större förståelse för var och hur bristande regelefterlevnad uppstår.
- I enskilda fall kan arbetet med skattefelsbedömningen också ge insikter om hur väl olika strategier för att minska skattefelet fungerar.
- Att på lång sikt följa skattefelets utveckling ger också en uppfattning om hur väl skattesystemet fungerar.

Även om det finns en mängd fördelar med att bedöma skattefelet, är det viktigt att vara försiktig när resultaten från skattefelsbedömningarna tolkas. Det finns en mängd olika faktorer som påverkar skattefelets storlek, inklusive förändringar i skatteregler både i Sverige och utomlands, den ekonomiska konjunkturen, teknologiska förändringar, allmänhetens motivation att betala skatt och förtroende för de samhällsliga institutionerna, Skatteverkets kontrollverksamhet m.m. Det är med andra ord svårt att med säkerhet slå fast vad som ligger bakom skattefelets storlek eller eventuella förändringar av skattefelets storlek över tid. Dessutom är varje skattefelsbedömning behäftad med en avsevärd osäkerhet, se avsnitt 2.3.1. Den övergripande bilden av skattefelets storlek och utveckling bör därför *inte* användas som en utvärdering av en enskild skattefelsorsak, till exempel skattesystemets ändamålsenlighet, samhällsnormer avseende beskattning eller Skatteverkets arbete med att minska skattefelet.

Skatteverkets arbete med att bedöma skattefelet har intensifierats de senaste åren, även om covid-19-pandemin under 2020 delvis har saktat ner utvecklingen. Mycket arbete återstår innan en bedömning av skattefelet för hela ekonomin kan presenteras, men målsättningen är att lägga till någon eller några nya delbedömningar varje år, med särskilt fokus på de största skatteområdena och kundgrupperna.

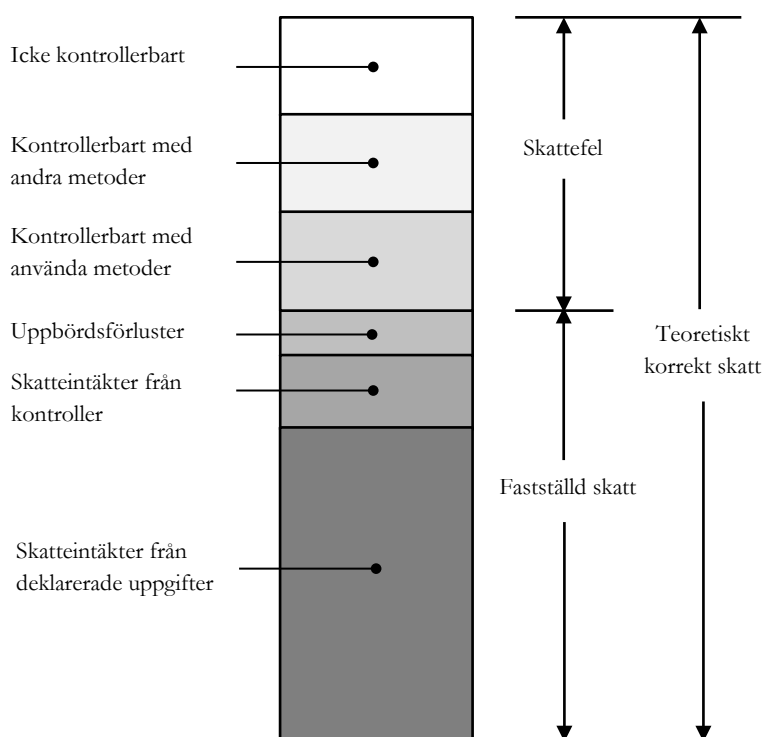
2.2. En indelning av skattefelet i olika delar

Vid bedömningen av storleken på ett skattefel finns oftast inte tillgång till någon perfekt, allomfattande information om alla de aktiviteter och transaktioner som kan ligga till grund för ett skattefel. Detta gäller inte minst när man använder resultat från skattekontroller för att med hjälp av en så kallad bottom-up-metod (se avsnitt 2.6.1) bedöma skattefelet för en hel population. För att underlätta bedömningen av det totala skattefelet kan det delas in i tre delar:

1. Skattefel som är kontrollerbart med använda metoder. Det skattefel som skulle elimineras om samtliga skattebetalare kontrollerades med de metoder som används i Skatteverkets kontroller.
2. Skattefel som är kontrollerbart med andra metoder. Det skattefel som inte hittas av de kontrollmetoder som används, men som skulle hittas om andra metoder valdes. Det handlar främst om att det inte är möjligt för Skatteverket att använda den fulla arsenalen av tillgängliga kontrollmetoder vid varje kontroll.
3. Icke kontrollerbart skattefel. Det skattefel som i praktiken inte kan hittas genom kontroller. Det handlar främst om verksamheter och transaktioner som inte lämnar några eller bara mycket otydliga spår efter sig.

Tillsammans med de fastställda skatterna utgör dessa tre delar den skatt som skulle blivit fastställd om alla redovisade sina verksamheter och transaktioner korrekt – den teoretiska skatten. För att bedöma det totala skattefelet behöver de tre delarna bedömas för samtliga områden. För att göra detta finns det olika angreppssätt.

Figur 1 Schematisk beskrivning av skattefelets olika delar

Indelningens användbarhet kan exemplifieras som följer. I de slumpmässiga kontroller som i denna rapport ligger till grund för bedömningen av till exempel skattefelet för små och medelstora företags inkomstskatt, har Skatteverket genomfört kontroller efter en bestämd kontrollmetod. En mycket detaljerad och noggrann kontroll kan ge mer information om omfattningen av skattefelet, men kräver samtidigt mer resurser av både Skatteverket och den kontrollerade skattebetalaren. Metodvalet kan därför ses som en kompromiss mellan behoven av en resurseffektiv kontroll och av så fullständig information som möjligt.

Om alla avvägningar och bedömningar i kontrollerna vore perfekta skulle det innebära att resultatet av kontrollerna motsvarar det skattefel som är kontrollerbart med använd metod. Det är dock troligt att det förekommer fel som egentligen är upptäckbara men som inte framkommer i kontrollerna, vilket leder till en underskattning av det kontrollerbara skattefelet med vald metod. Det finns även sådana fel som Skatteverket i princip skulle kunna kontrollera och upptäcka, men som inte upptäcks med den valda kontrollmetoden. Det kan till exempel handla om att vissa verifikat inte kontrolleras eller att viss information från tredje man inte krävs in. Omfattningen av dessa fel ingår i princip inte i kontrollresultaten på grund av det metodval som gjorts. Dessa utgör alltså det skattefel som är kontrollerbart med andra metoder. För att kunna bedöma omfattningen av det totala kontrollerbara skattefelet (skattefel kontrollerbart med använda metoder och skattefel kontrollerbart med andra metoder) behövs med andra ord bedömningar av:

- hur mycket fel som skulle kunnat upptäckas i kontrollerna men som av en eller annan anledning missats och
- hur mycket fel som skulle kunnat kontrollerats men som på grund av kontrollernas metodval inte blivit kontrollerat.

Denna problematik brukar lösas genom att kontrollresultaten multipliceras med en eller flera uppskalningsfaktorer. Uppskalningsfaktorernas storlek beror på den valda kontrollmetoden, och varierar därmed mellan olika kontroller. Det finns flera olika metoder som kan användas för att göra en bedömning av storleken på relevanta uppskalningsfaktorer, men arbetet med att ta fram sådana är ännu inte färdigt.

För att kunna bedöma det totala skattefelet inom ett område krävs också kunskap om hur stort det icke-kontrollerbara skattefelet är, det vill säga den del av skattefelet som Skatteverket i praktiken inte kan kontrollera annat än i undantagsfall. I detta fall är metoden med uppskalningsfaktorer ofta olämplig att använda, eftersom det saknas en tydlig koppling mellan hur mycket fel som hittas i kontroller och hur stort det fel som inte går att hitta i kontroller är. Det icke-kontrollerbara skattefelet bestäms i större utsträckning av vilka befogenheter Skatteverket har och i vilken utsträckning det finns möjlighet att helt dölja aktiviteter för Skatteverket. Arbetet med att ta fram en bedömning av det icke-kontrollerbara skattefelet inom olika områden pågår men är inte heller färdigt. Området är svårbedömt, eftersom en stor del av felen uppstår på grund av att information medvetet undanhålls myndigheterna.

2.3. Om bedömningarna

Skattefelsbedömningar är generellt sett behäftade med stor osäkerhet. Skillnader i bland annat bedömningsmetoder gör också jämförelser av skattefel mellan till exempel olika skatteslag eller länder svåra. Nedanstående avsnitt lyfter fram ett antal olika förhållanden som är viktiga att beakta vid tolkning och jämförelser av de olika skattefelsbedömningarna.

2.3.1. Osäkerhet

Bedömningar av skattefelets storlek är i allmänhet behäftade med mycket stor osäkerhet. Detta beror på att den skatt som fastställs för en skattebetalare är baserad på den information som Skatteverket har om skattebetalarens ekonomiska förhållanden. Varje skattefelsbedömning innefattar därför att på ett eller annat sätt bedöma sådant som är okänt för Skatteverket. Exempelvis genom att hämta information om ekonomiska aktiviteter och transaktioner som Skatteverket normalt saknar kännedom om.

I vissa enskilda fall är det möjligt att göra en relativt säker bedömning av skattefelets storlek. Ett sådant exempel är bedömningen av skattefelet för privatpersoners reseavdrag till och

från arbetet. Skatteverket har kännedom om alla sådana yrkade avdrag eftersom de lämnas med inkomstdeklarationen. Bevisbördan för avdragsrätten ligger hos skattebetalaren. Genom att utgå från slumpmässiga kontroller av sådana avdrag, där underlag som kan styrka avdragsrätten begärs in, kan Skatteverket göra en relativt exakt bedömning av skattefelet. Även i dessa fall kvarstår dock i allmänhet en viss osäkerhet eftersom det kan hända att skattebetalare lämnar felaktiga underlag som ligger till grund för skattebeslut, utan att Skatteverket upptäcker detta. I exemplet med reseavdrag skulle det kunna handla om att en skattebetalare kan troliggöra att hen haft kostnader för resor till och från arbetet med bil, exempelvis med kvitton och registrerad mätarställning på sin bil, även om hen faktiskt inte använt bilen till resor till och från arbetet.

I många andra fall är förhållandet i stället det omvända och bedömningen tenderar i dessa fall att bli mycket osäker. Det gäller särskilt när information om ekonomiska aktiviteter medvetet undanhållits Skatteverket. Då har Skatteverket inte kännedom om aktiviteten i sig, och bevisbördan för att den deklarerade beskattningssituationen är felaktig ligger på Skatteverket. Exempel är intäkter från tillgångar som hålls i skatteparadis som inte lämnar information till Sverige och svartarbete utan kvitto som inte lämnar spår i bokföring. I dessa fall är osäkerheten ofta avsevärd, och bedömningen av nivån på skattefelet ska ses som ett försök att bestämma storleksordningen på skattefelet. Ofta görs dessa bedömningar med andra metoder än sådana som utgår från resultat av Skatteverkets kontroller.

För de bedömningar av kontrollerbara skattefel som bygger på slumpmässiga kontroller kan statistiska konfidensintervall för bedömningarna beräknas. Dessa bedömningar avser emellertid inte hela skattefelen ens för de undersökta populationerna. Den statistiska osäkerheten utgör därför bara en del av den totala osäkerheten vid bedömningar av fullständiga skattefel. Av denna anledning presenteras i bedömningarna inga siffror för statistiska säkerhetsnivåer. För de slumpmässiga kontrollerna återfinns emellertid konfidensintervall i bilaga A.

2.3.2. Skattefelet i absoluta och relativa termer

Skattefelet bedöms i både absoluta och relativa termer, det vill säga både i kronor och som andel av fastställd skatt. Båda måtten har sina fördelar.

När skattefelen för olika delar av ekonomin ska jämföras, kan det vara viktigt att känna till de absoluta magnituderna. Att ett skattefel är litet i kronor räknat innebär att det ur ett systemperspektiv ofta är mindre viktigt än ett som är större. Det är också viktigt att känna till skattefelets storlek i förhållande till antalet skattebetalare som står bakom felet, inte minst för Skatteverkets resursprioritering.

Ofta är det emellertid mer intressant att titta på det relativa skattefelet, det vill säga det totala felet som andel av den fastställda skatten inom ett visst skatteslag och/eller grupp av skattebetalare. Det relativa skattefelet har flera fördelar. För det första underlättar det vid jämförelser av skattefel mellan skatteslag och grupper, även om sådana jämförelser på grund av exempelvis skillnader i metod ofta är svåra att göra ändå (se även avsnitt 2.3.4). Enkelt uttryckt: ju större det relativa skattefelet är, desto sämre är regelefterlevnaden. För det andra är det relativa skattefelet inte beroende av inflation och förändringar i ekonomins storlek, vilket förstås underlättar vid jämförelser över tid. För det tredje är det relativa skattefelet mindre påverkat av fluktuationer i ekonomin. Ett exempel på detta område är företagens inkomstskatt, som av naturliga skäl kan minska kraftigt när konjunkturen är sämre. När färre företag går med vinst är det troligt att färre företag också gör fel i sin inkomstdeklaration. För det fjärde påverkas det relativa felet inte på samma sätt av förändrade skatteregler eller

skattesatser. En sänkning av exempelvis inkomstskatten för företag leder, allt annat lika, till en direkt minskning av motsvarande skattefel i absoluta termer, men inte i relativa.

En ytterligare fördel med det relativa skattefelet är att det underlättar jämförelser mellan olika länder, även om sådana jämförelser i allmänhet är mycket vanskliga och endast efter mycket noggranna övervägningar kan antas ge någon kunskap om skillnader mellan länderna (se avsnitt 2.3.4). Eftersom både ekonomiernas storlek och skattesatser skiljer sig åt mellan länder, är det enklare och mer informativt att använda det relativa skattefelet vid sådana jämförelser.

2.3.3. Att jämföra skattefel över tid

Som konstaterats är skattefelsbedömningar behäftade med en stor osäkerhet. Att uttrycka sig med säkerhet om skattefelets storlek är därför inte möjligt. Detta förhållande gäller i praktiken för alla skattefelsbedömningar. Skatteverket strävar däremot efter att i möjligaste mån använda metoder som går att upprepa och som ger jämförbara resultat över tid. På så sätt minimeras risken för att förändringar i skattefelsbedömningarna uppstår på grund av att bedömningsfelet ändrats. Bedömningen av den tidsmässiga utvecklingen på ett skattefel kan därmed på sikt antas bli mindre osäker än bedömningen av själva nivån på skattefelet. Med andra ord är det relativt säkert att bedömningen av ett skattefel inte är helt korrekt, men att en tydlig tidstrend för bedömningen av skattefelet inom ett visst område förmodligen återspeglar en likadan trend i det verkliga skattefelet. Med tanke på att osäkerheten från början är stor, krävs i allmänhet också att en skattefelstrend dels är mycket tydlig, dels ihållande över en längre tidsperiod, för att det ska gå att dra tydliga slutsatser av den.

2.3.4. Att jämföra skattefel mellan länder

Skattemyndigheter i ett antal andra länder arbetar också med att bedöma storleken på skattefelet i delar av eller hela ekonomin och publicera dessa i offentliga rapporter, exempelvis skattemyndigheterna i Storbritannien, Australien, USA och Kanada. Det är emellertid mycket svårt att göra jämförelser av skattefel mellan länder. Anledningen är att de underliggande skattesystemen, metoderna och förutsättningarna för bedömning av skattefelen skiljer sig åt. Exempelvis saknar en del länder en motsvarighet till Sveriges arbetsgivaravgifter, vilket kan försvåra en jämförelse mellan skattefel för skatt på arbete mellan länderna. Vid jämförelser mellan skattefel för enskilda grupper eller skattetyper kan de relativa skattesatserna också skilja sig åt, vilket kan bidra till en missvisande bild. Det kan till exempel finnas skattemässiga anledningar för skattebetalare i vissa länder att förskjuta inkomster från att beskattas som inkomst av tjänst till inkomst av kapital. Detta kan få skattefelet för inkomst av kapital att se mycket litet ut, eftersom många av de medvetna skattefelen då leder till en ökad redovisad inkomst av kapital. Att tolka skillnaderna mellan skattefelen kräver därför att hänsyn tas till skattesystemet som helhet.

Andra skillnader är svårare att ta hänsyn till. En sådan är skillnader i de definitioner av skattefel som använts vid bedömningarna i olika länder. Det kan exempelvis hända att sådana ”fel” som strider mot lagstiftarens avsikt med en skatteregel in i skattefelet, även om förfarandet inte strider mot lagen i juridisk mening. I enlighet med den definition som används här räknas detta däremot *inte* som ett skattefel. Det förekommer ofta också att rena uppbördsförluster, där alltså rätt skatt egentligen blivit fastställd, räknas med i skattefelet.

För att kunna göra en jämförelse mellan länder krävs också att man jämför skattefel från samma år. Eftersom statistiken som skattefelsberäkningarna baseras på i vissa fall publiceras med en fördröjning eller i andra fall inte publiceras årligen, kan det krävas att äldre skattefel extrapoleras framåt i tiden för att kunna presentera ett skattefel för senare år. De

skattemyndigheter som i dag publicerar rapporter om det totala skattefelets storlek för specifika tidsperioder använder till viss del sådana metoder. Beroende på hur en sådan extrapolering ser ut, och beroende på vilket år som användes för själva skattefelsbedömningen, kan resultaten bli olika.

Det största problemet vid jämförelser mellan länder är emellertid att metoderna för bedömningarna i allmänhet skiljer sig kraftigt åt. Valet av metod påverkas av en mängd faktorer: datatillgång, resurser, juridiska möjligheter till kontroller och databehandling, utformningen av skattemyndigheternas kontrollverksamhet, skattereglernas utformning med mera. Metodskillnader kan ge betydande effekter på bedömningen. Det är till exempel inte ovanligt att en bedömning av ett skattefel kan förändras med en faktor två vid användande av olika metoder även inom ett land. Detta gör jämförelser av nivåer på skattefel mellan länder mycket svåra.

Den viktigaste jämförelsen av skattefel mellan länder som genomförs regelbundet är den jämförelse av mervärdesskattefelet i EU:s länder som genomförs varje år på uppdrag av EU-kommissionen. I jämförelsen bedöms momsstattefelet för samtliga medlemsländer, baserat på nationalräkenskapsdata från de nationella statistikmyndigheterna (för Sveriges del Statistiska Centralbyrån). Upprättandet av nationalräkenskaperna följer en enhetlig internationell standard, ENS 2010. Samtliga bedömningar genomförs av en institution (för närvarande Center for Social and Economic Research (CASE) i Warszawa) och samma metod används för samtliga länder. Momsreglerna ser relativt likartade ut i de olika länderna, och styrs bland annat av EU:s momsdirektiv. Denna jämförelse ger därför sannolikt den mest rättvisande bilden av hur skattefelet skiljer sig åt mellan länderna. Trots det är det högst tveksamt hur tillförlitliga de faktiska siffrorna är.

Mot bakgrund av det ovanstående bör stor försiktighet iaktas vid internationella jämförelser av skattefel. I allmänhet är det mycket svårt att uttala sig om orsakerna till att bedömningarna skiljer sig åt mellan länderna med någon säkerhet.

2.3.5. Skattefelet för ett visst år

Skatteverkets målsättning är att kunna presentera en bedömning av skattefelet för hela ekonomin och för enskilda år. Att bedöma skattefelets storlek för samtliga delar av ekonomin årligen är dock mycket resurskrävande och är inte alltid möjligt på grund av att datatillgången kan vara bristfällig. De skattemyndigheter i andra länder som presenterar årliga skattefel gör det genom att för vissa grupper eller skatteslag, där tiden tills att en ny bedömning kan göras är lång eller där årliga bedömningar inte är möjliga, extrapolera resultaten från tidigare år. De historiska skattefelet kan sedan revideras i de fall nya resultat tillkommer.

Eftersom någon sammanhållen bedömning av skattefelet för hela ekonomin ännu inte kunnat göras, redovisas i denna rapport de enskilda skattefelet oftast för de år som bedömningarna faktiskt gäller. Eftersom det är data från olika år som legat till grund för de olika bedömningarna går det inte att utan vidare addera de olika bedömningarna för att få ett summerat skattefel för de områden som bedömts. För att kunna göra en enhetlig bedömning per skatteslag har vissa antaganden gjorts. Dessa antaganden presenteras i respektive avsnitt. För att presentera ett totalt skattefel återstår dock bedömningar inom flera stora områden.

2.4. Bedömningsmetoder

En bedömning av skattefelet för en hel ekonomi, det vill säga för alla skatteslag och för alla skattskyldiga, kräver att en mängd olika metoder tillämpas. Metoderna har olika för- och nackdelar i termer av vad resultaten innefattar och hur de kan tolkas. De ställer också olika krav på data-, resurs- och tidstillgång. I detta kapitel presenteras en generell beskrivning av de två huvudgrupper av metoder som brukar användas, kallade top-down och bottom-up. Här presenteras också översiktligt de metoder som använts vid denna rapportens bedömningar av skattefelet för olika skattetyper och kundgrupper.

2.5. Top-down- och bottom-up-metoder

Det finns i huvudsak två metodriktningar för att få underlag för att bedöma skattefelet inom ett visst område. I den första, som brukar kallas top-down-metoder, uppskattas den beskattningsbara ekonomiska aktiviteten med data som är oberoende från deklarationsuppgifter. Baserad på denna beräknas den teoretiska skatten, det vill säga hur mycket skatt som borde ha fastställts. Skattefelet utgörs av skillnaden mellan denna uppskattning och de fastställda skatterna. En top-down-metod ger således en uppskattning av det totala skattefelet. Det innebär att det inte går att avgöra vad skattefelet beror på. Vidare behövs aggregerad data som dels ger en tillförlitlig bild av det verkliga beskattningsunderlaget, dels bygger på annan information än den som ligger till grund för beskattningen. Detta gör att det kan vara svårt att hitta lämplig data för att göra en top-down-skattning av skattefelet inom många områden.

Den andra typen av metoder, som brukar kallas bottom-up-metoder, angriper problemet från andra hållet och försöker uppskatta skattefelets olika delar utan att först bedöma den teoretiska skatten. Sammantaget ger dessa en uppskattning av det totala skattefelet för ett visst område. I stället för att utgå från aggregerad data använder metoderna data på skattebetalarnivå, vanligtvis från utförda kontroller. Baserat på resultaten av kontrollerna, som i praktiken nästan alltid utförts på ett urval av skattebetalare, försöker metoderna uppskatta skattefelet för hela populationen. Detta medför åtminstone två problem.

För det första är det inte självklart hur kontrollresultaten ska räknas upp till hela populationen. I de fall där kontrollerna är slumpmässigt fördelade över populationen är detta relativt enkelt och kan genomföras med hjälp av statistiska metoder utan större osäkerhet. Kontroller är emellertid ofta inte slumpmässigt fördelade, utan fördelade utifrån riskbedömningar. Detta medför att de kontrollerade skattebetalarna inte är representativa för hela populationen, varvid en uppräknings försvåras. Det finns, beroende på datatillgänglighet och hur urvalsprocessen sett ut, olika möjligheter att angripa detta problem, bland annat genom post-stratifiering, statistisk matchning eller andra mer avancerade statistiska metoder. I brist på data eller lämplig statistisk metod kan även mer eller mindre informerade antaganden användas för uppräknings. Detta ökar dock osäkerheten i resultaten.

Det är även ett problem att de data som bygger på genomförda kontroller endast innehåller information om den del av skattefelet som är kontrollerbart med den kontrollmetod som använts. För att få en uppfattning om det totala skattefelet inom ett område behöver de delar av skattefelet som inte kunnat upptäckas med vald kontrollmetod också uppskattas (se avsnitt 2.2 för en uppdelning av skattefelet i enlighet med detta). Detta ställer krav på ytterligare information, som kanske inte finns tillgänglig. Återigen kan det därför krävas mer eller mindre informerade antaganden för att bedöma hela skattefelet.

Vilka metoder som används för att uppskatta skattefelet är beroende av flera faktorer. För en del områden är top-down-metoder lämpliga, för andra är bottom-up-metoder att föredra. För att bedöma det totala skattefelet i ekonomin behöver båda typer av metoder användas.

2.6. Använda metoder

Bedömningen av skattefelet för små och medelstora företag grundar sig i slumpmässiga kontroller. Detsamma gäller det skattefel som uppstår på grund av felaktiga avdrag i privatpersoners deklARATIONER. När det gäller skattefel för stora företag har flera olika metoder behövt användas för varje bedömning. Metoderna för dessa bedömningar beskrivs i korthet i avsnitt 2.6.1 respektive 2.6.2, eftersom de används på flera ställen i rapportens resultatredovisning. För övriga skattefel beskrivs metoderna i stället i anslutning till respektive skattefelsbedömning.

2.6.1. Slumpmässiga kontroller

Skatteverket har sedan 2015 (avseende beskattningsår 2014) slumpmässigt kontrollerat små och medelstora företag samt privatpersoner i syfte att förbättra underlaget för bedömning av skattefelet.

Små och medelstora företag

För små och medelstora företag har kontrollerna skett genom revision och begränsats till skatteslagen inkomstskatt, mervärdesskatt, arbetsgivaravgifter samt egenavgifter. För att uppnå en likformig kontroll har ett standardiserat granskningsprogram utvecklats för dessa revisioner. Programmet omfattar de flesta förekommande områdena i företagets bokföring. Revisionerna har initialt utgått enbart från företagets egen bokföring, utan tillgång till kontrollmaterial som exempelvis bankuppgifter. Om den inledande kontrollen har uppvisat brister har djupare kontroller genomförts så att problemets omfattning och storlek kunnat klarläggas. Med andra kontrollmetoder, exempelvis om revisorerna från början haft tillgång till andra uppgifter än företagets egen bokföring, hade troligen ytterligare fel kunnat upptäckas, men kontrollerna hade i sådana fall också tagit större resurser i anspråk.

Den målpopulation kontrollerna avser omfattar ca 533 000 aktiebolag och enskilda näringsidkare, vilket är cirka hälften av antalet aktiva företag². Målpopulationen har begränsats till enskilda näringsidkare och aktiebolag med en omsättning över 100 000 kronor och en lönesumma under 50 miljoner kronor. Handels- och kommanditbolag, offentligt ägda företag, finansiella bolag samt utländska företag har inte ingått i de slumpmässiga kontrollerna.

Det uppskattade skattefelet för små och medelstora företag är ett genomsnitt av resultaten för beskattningsåren 2014-2018 och avser endast den del av skattefelet som är kontrollerbart med använda metoder. Resultatet baseras på de ändringar som beslutas i revisionerna.

Resultatet från de slumpmässiga kontrollerna har även använts till att uppskatta ett skattefel för vissa grupper utanför målpopulationerna, främst aktiva enskilda näringsidkare och aktiebolag som inte redovisat omsättning över 100 000 kr samt handels- och kommanditbolag. Uppskattningen bygger på antagandet att dessa företag gör lika mycket fel i förhållande till deras fastställda skatt som företagen i målpopulationen.

² Aktiva företag definieras som att de har redovisat omsättning skilt från noll.

Det har inte ingått i kontrollen att beräkna de totala skattekonsekvenserna för privatpersoner som är knutna till företagen. Dock har en uppskattning gjorts av det skattefel för privatpersoner som blir en direkt konsekvens av fel- eller oredovisade löner och förmåner.

Privatpersoner

Kontrollerna av privatpersoners inkomstdeklarationer har, till skillnad från kontrollerna av små och medelstora företag, skett genom så kallade skrivbordskontroller. För att uppnå en likformig kontroll har ett standardiserat granskningsprogram utvecklats.

Granskningsprogrammet beskriver på ett detaljerat sätt de steg som handläggarna förväntas följa vid granskning av de företeelser som täcks av kontrollen. Det innebär att granskningsprogrammet beskriver hur förgranskning ska göras och vad den därpå följande förfrågan ska innehålla.

Varje år har ett stratifierat slumpmässigt urval av privatpersoner som deklarerat annat än förtryckta uppgifter valts ut. För privatpersoner som inte ändrat de förtryckta uppgifterna bedöms kontroller med den valda kontrollmetoden inte upptäcka några skattefel. För dessa personer antas därmed inte finnas något kontrollerbart skattefel. Privatpersoner som inte lämnar in någon deklaration alls skönstaxeras av Skatteverket och den skönstaxeringen antas vara korrekt. Även i de fall då den inte är korrekt vore det svårt att med vald kontrollmetod upptäcka skattefel, eftersom den för Skatteverket tillgängliga informationen redan har legat till grund för skönstaxeringen. Därmed antas inte heller dessa privatpersoner ha något kvarstående kontrollerbart skattefel.

Det finns ett antal grupper som inte ingår i någon av målpopulationerna: dödsbon, avlidna, koncentrerade insatser, SINK-beskattade³, utvandrade och personer med skyddad identitet är alla undantagna. Vidare måste storleken på deklarationsändringen överstiga en viss beloppsnivå för att deklarationen ska ingå i målpopulationen. För små belopp och exkluderade grupper görs istället separata bedömningar utifrån kontrollresultaten i målpopulationerna.

2.6.2. Stora företag

För stora företag grundar sig bedömningen, till skillnad från den för små och medelstora företag, inte i uppföljning av slumpmässiga kontroller av populationen. Anledningen till att andra metoder valts är att relevanta slumpmässiga kontroller är svåra att genomföra i denna grupp. Det beror i sin tur på att gruppen stora företag består av relativt få koncerner, som kan se mycket olika ut. Företagen är verksamma inom olika branscher, är olika stora och har olika skatterisker. För vissa feltyper i denna grupp gäller också att de typiskt sett förekommer ganska sällan, men kan vara mycket stora när de uppstår. Bolagens storlek och komplexitet gör också utredningarna avsevärt mer tidskrävande än för små och medelstora företag. Tillsammans gör dessa faktorer att slumpmässiga kontroller av stora företag blir mycket dyra att genomföra, samtidigt som resultaten statistiskt sett blir mycket osäkra. För denna grupp företag har andra metoder därför tillämpats. Dessa metoder beskrivs översiktligt tillsammans med resultaten i avsnitt 4 och 5.

Gruppen stora företag är här definierad utifrån Skatteverkets organisatoriska indelning, vilket innebär att företag som ingår i en koncern där minst ett av företagen har en lönesumma om mer än 50 miljoner kronor ingår.⁴ För att kunna bedöma skattefelet har populationen begränsats ytterligare till svenska, icke-finansiella, privata företag.

³ SINK – särskild inkomstskatt för utomlands bosatta.

⁴ Från och med beskattningsår 2018 gäller lönesumma 75 miljoner kronor.

Begränsningen av populationen är gjord av i huvudsak två anledningar. För det första för att hålla populationen någorlunda homogen. Det finns anledning att tro att skattefelet i offentliga enheter och företag avviker från skattefelet med privata ägare, och detsamma gäller i viss utsträckning för finansiella och utländska företag. Den andra anledningen är att denna begränsning motsvarar populationen i de slumpmässiga kontrollerna av små och medelstora företag, där finansiella, offentliga och utländska företag och enheter inte heller ingår.

3. Skatt på fysiska personers förvärvsinkomster

Det kontrollerbara skattefelet för skatt på fysiska personers förvärvsinkomst bedöms för två huvudgrupper: inkomstskatt för inkomstlagen tjänst och näringsverksamhet samt arbetsgivaravgifter och egenavgifter. Skattefelets storlek och detaljer om felet presenteras nedan.

3.1. Inkomstskatt för inkomstlagen tjänst och näringsverksamhet

Totalt bedöms det kontrollerbara skattefelet för inkomst av tjänst och näringsverksamhet för privatpersoner uppgå till 10,2 miljarder kronor årligen under perioden 2014–2018, vilket utgör ungefär 1,3 procent av den fastställda skatten. Bedömningen bygger på flera olika skattefelsbedömningar.

Det skattefel som härrör från felaktiga avdrag vid inkomst av tjänst bedöms uppgå till 2,9 miljarder kronor varav kvinnor står för 1,0 miljarder och män för 1,9 miljarder kronor. Detta motsvarar att fastställd inkomstskatt av tjänst för privatpersoner skulle höjas med 0,4 procent om Skatteverket skulle kontrollera och rätta alla privatpersoners inkomstdeklarationer (0,3 procent för kvinnor och 0,4 procent för män, uttryckt som andel av respektive grupps fastställda skatt). Av de undersökta felorsakerna är felaktiga avdrag för resor till och från arbetet den företrädelse som utgör störst andel av det kontrollerbara skattefelet. Den står för cirka 80 procent av det kontrollerbara skattefelet avseende avdrag för inkomst av tjänst.

Utöver det skattefel som uppskattats från de slumpmässiga kontrollerna av privatpersoner, har skattekonsekvenserna för fel- eller oredovisade löner och förmåner som upptäckts i slumpkontroller av företag bedömts. Dessa fel framkommer sällan vid kontroller av de anställdas deklarationer, utan upptäcks vid kontroller av arbetsgivarna. Konsekvenserna bedöms med utgångspunkt i de fel som ligger till grund för arbetsgivaravgiftsfelen i avsnitt 3.2. Felet uppskattas till 3,9 miljarder kronor för anställda i små och medelstora företag och till 0,2 miljarder kronor för anställda i stora företag, totalt 4,1 miljarder kronor.

Ytterligare en källa till skattefel i inkomstlagen tjänst och näringsverksamhet kommer från fel som uppstår hos enskilda näringsidkare och fysiska personer som är delägare i handelsbolag. I dessa fall beskattas allt överskott i verksamheterna som inkomst av näringsverksamhet. Skattefelen har i båda dessa fall bedömts, utifrån de slumpmässiga kontrollerna i skattefelskontrollen, till 2,9 miljarder kronor för enskilda näringsidkare och till 0,4 miljarder kronor för ägare till handelsbolag.

Skattefel i inkomstlagen tjänst som härrör från felaktigt redovisade löner och förmåner bland offentliga, offentligt ägda, utländska eller finansiella arbetsgivare ingår inte i bedömningen. Detsamma gäller de delar av skattefelet som är svåra att upptäcka genom deklaraionskontroller, exempelvis svartarbete utan kvitto. Resultaten finns sammanfattade i tabell 3. I följande avsnitt finns bedömningarna presenterade i mer detalj.

Tabell 3 Bedömning av årligt, kontrollerbart skattefel för inkomst av tjänst och näringsverksamhet, 2014–2018

	Skattefel (mdkr)	Andel av fastställd skatt ¹⁾	Skattefelets andel av fastställd skatt från respektive inkomstkälla
Inkomst av näringsverksamhet	3,3	0,4 %	21,0 %
varav enskild näringsverksamhet	2,9	0,4 %	21,0 %
varav handelsbolag (fysiska personers andel)	0,4	0,1 %	20,9 %
Inkomst av tjänst	4,1	0,5 %	1,3 %
varav skattekonsekvenser för anställda i stora företag ²⁾	0,2	0,03 %	0,1 %
varav skattekonsekvens för anställda i små och medelstora företag	3,9	0,5 %	2,7 %
Felaktiga avdrag för inkomst av tjänst i inkomstdeklaration 1³⁾	2,9	0,4 %	0,4 %
varav för kvinnor ³⁾	1,0	0,1 %	0,3 %
varav för män ³⁾	1,9	0,2 %	0,4 %
Totalt	10,2	1,3 %	1,3 %

Källa: Skatteverkets beräkningar.

Not 1) Med fastställd skatt avses genomsnittlig årlig fastställd skatt från inkomst av tjänst och näringsverksamhet deklarerad i inkomstdeklaration 1.

Not 2) Avser anställda i privata, inhemska, icke-finansiella företag som ingår i koncern med minst ett företag med lönesumma överstigande 50 miljoner kronor.

Not 3) Skattefelet har justerats så att det relativa skattefelet som bedömts för 2016–2018 i tabell 5 också antas gälla under perioden 2014–2018.

3.1.1. Inkomst av näringsverksamhet

Det kontrollerbara skattefelet avseende inkomstskatt för enskilda näringsidkare uppskattas med hjälp av resultaten från de slumpmässiga kontrollerna. För slumpkontrollernas målpopulation bedöms skattefelet uppgå till i genomsnitt 2,5 miljarder kronor för perioden 2014–2018. Det genomsnittliga skattefelet per näringsidkare uppskattas till 10 900 kronor. Skattefelet kan sättas i relation till den fastställda inkomstskatten för de enskilda näringsidkare som tillhör målpopulationen, som för beskattningsåren 2014–2018 uppgick till i genomsnitt 12,1 miljarder kronor. Det innebär att den fastställda inkomstskatten för målpopulationen skulle öka med 21,0 procent om Skatteverket hade haft möjlighet att kontrollera samtliga näringsidkare i målpopulationen.

Tabell 4 Bedömning av årligt kontrollerbart inkomstskattefel för enskilda näringsidkare, 2014–2018

Population	Genomsnittligt skattefel (kr)	Population, antal	Total skattefel (mdkr)	Fastställd skatt (mdkr)	Andel skattefel av fastställd skatt för respektive population ¹⁾
Enskild näringsverksamhet	5 600	520 400	2,9	13,8	21,0 %
varav målpopulation	10 900	233 200	2,5	12,1	21,0 %
varav ej målpopulation	1 300	287 200	0,4	1,7	21,1 %
Handels- och kommanditbolag	12 600	32 000	0,4	1,9	20,9 %
Totalt	-	-	3,3	15,7	21,0 %

Källa: Skatteverkets beräkningar.

Not 1) Med fastställd skatt avses genomsnittlig årlig skatt från inkomst av tjänst och näringsverksamhet för målpopulationen 2014–2018.

I slumpkontrollernas målpopulation ingår inte de allra minsta, aktiva enskilda näringsidkarna, med en omsättning under 100 000 kronor under det aktuella beskattningsåret, och inte heller vissa andra mindre grupper.⁵ Skattefelet för inkomster från dessa näringsverksamheter får därför bedömas på annan grund. Detsamma gäller fysiska personers inkomster från handels- och kommanditbolag. För samtliga dessa inkomster bedöms skattefelet i stället genom att

⁵ Dessa grupper kontrolleras inom ramen för andra insatser.

skattefelet varje år antas vara lika stort i förhållande till deras fastställda skatt, som det är för målpopulationen i slumpkontrollen av de enskilda näringsidkarna under samma år.

För de enskilda näringsidkare som inte ingår i slumpkontrollernas målpopulation uppskattas det kontrollerbara skattefelet på detta sätt till 0,4 miljarder kronor årligen. Skattefelet för inkomster från handels- och kommanditbolag bedöms på samma sätt också till 0,4 miljarder kronor.

Totalt bedöms på detta sätt det kontrollerbara inkomstskattefelet för enskilda näringsidkare och fysiska personers inkomster från handels- och kommanditbolag uppgå till 3,3 miljarder kronor, vilket uppskattas till omkring 21 procent av populationernas inkomstskatt.

3.1.2. Inkomst av tjänst

Vid den slumpmässiga granskningen av små och medelstora företag upptäcks fel- eller oredovisade löner och förmåner. Som en direkt konsekvens av detta förändras också inkomstskatten för anställda och ägare vars löner eller förmåner blivit felredovisade. Det inkomstskattefel som uppstår på grund av detta har bedömts som värdet av de felaktiga lönerna och förmånerna multiplicerat med den genomsnittliga marginalskatten i Sverige under respektive år. Det på detta sätt kontrollerbara skattefelet har bedömts till i genomsnitt 3,9 miljarder kronor för åren 2014–2018. Motsvarande beräkning har gjorts utifrån bedömningen av arbetsgivaravgiftsfelet för stora företag, vilket resulterar i ett bedömt skattefel för anställda i stora bolag om 0,2 miljarder kronor för åren 2014–2018.

3.1.3. Felaktiga avdrag för kostnader i tjänst

Avdrag för kostnader i tjänst redovisas i inkomstdeklaration 1. Skattefelet som uppstår på grund av felaktiga avdragsyrkanden har bedömts med utgångspunkt i slumpkontroller av privatpersoners inkomstdeklarationer. Avdragen har delats in i fyra olika kategorier: resor till och från arbetet; dubbel bosättning, tillfälligt arbete och hemresor; tjänsteresor samt övriga utgifter. Skattefelet är bedömt för slumpkontrollernas målpopulation utifrån kontrollresultaten. Deklarationer där avdragen legat under vissa storleksgränser har dock inte granskats i slumpkontrollerna, och detsamma gäller vissa andra grupper av deklarerade avdrag, exempelvis dödsbon. För dessa grupper antas i stället att det kontrollerbara skattefelet är lika stort i förhållande till skatteeffekten på respektive grupps avdrag som det är i slumpkontrollernas målpopulation. Resultaten från bedömningarna finns presenterade i tabell 5.

Tabell 5 Uppskattning av årligt kontrollerbart inkomstskattefel för avdrag i inkomstslaget tjänst, 2016–2018

Population	Totalt skattefel (mdkr)	Skattefel som andel av fastställd skatt	Genomsnittligt skattefel (kr)	Antal i population	Skattefel som andel av avdragen skatt ¹⁾
Resor till och från arbetet	2,4	0,3 %	2 700	908 000	44 %
varav målpopulation	2,3	0,3 %	3 400	693 000	-
varav ej målpopulation	0,1	0,0%	500	215 000	-
Dubbel bosättning, tillfälligt arbete och hemresor	0,3	0,0 %	4 600	67 000	33 %
varav målpopulation	0,3	0,0 %	5 300	53 000	-
varav ej målpopulation	0,0	0,0 %	2 100	14 000	-
Tjänsteresor	0,2	0,0 %	3 700	42 000	54 %
varav målpopulation	0,1	0,0 %	5 100	28 000	-
varav ej målpopulation	0,0	0,0 %	900	14 000	-
Övriga utgifter	0,1	0,0 %	3 200	36 000	55 %
varav målpopulation	0,1	0,0 %	5 300	19 000	-
varav ej målpopulation	0,0	0,0 %	700	17 000	-
Totalt skattefel avdrag	3,0	0,4 %	-	-	-

Källa: Skatteverkets beräkningar.

Not 1) Avser andelen felaktiga avdrag som andel av värdet av de totala avdragen inom respektive avdragstyp.

Avdrag för resor till och från arbetet utgör merparten – 2,4 miljarder kronor eller cirka 80 procent – av det kontrollerbara skattefelet för felaktiga avdrag för kostnader i tjänst. Av denna siffra står kvinnor för 0,9 miljarder kronor och män för 1,6 miljarder kronor. Det genomsnittliga skattefelet uppgår till omkring 2 700 kronor, vilket inte sticker ut i förhållande till övriga avdragstyper. Det stora antalet avdrag gör emellertid att bidraget till skattefelet blir stort.

Det kontrollerbara skattefelet för avdrag för tjänsteresor uppskattas till 0,2 miljarder kronor varav kvinnor står för 0,04 miljarder och män 0,1 miljarder kronor. Avdraget är relativt sällsynt och i genomsnitt yrkade endast 42 000 personer per år avdrag för tjänsteresor under treårsperioden.

Avseende avdrag för tillfälligt arbete och hemresor uppskattas det kontrollerbara skattefelet till 0,3 miljarder kronor, varav kvinnor står för 0,1 miljarder kronor och män för 0,2 miljarder kronor. Antalet avdrag för företeelsen har stadigt minskat, från 74 000 avdrag när de slumpmässiga kontrollerna inleddes 2014 till 65 000 avdrag under 2018.

Skattefelet för avdrag för övriga utgifter utmärker sig något från de andra avdragstyperna. Det genomsnittliga skattefelet på 3 200 kronor är i och för sig i linje med övriga avdrag, och antalet yrkade avdrag är ungefär lika många som för avdrag för tjänsteresor. Av de kontrollerade avdragen är dock över 90 procent till någon del felaktiga. Eftersom avdragen är relativt få och inte särskilt stora uppskattas det kontrollerbara skattefelet endast till 0,1 miljarder.

3.2. Arbetsgivaravgifter och egenavgifter

Det kontrollerbara skattefelet för arbetsgivaravgifter och egenavgifter har bedömts för privata, icke-finansiella, inhemska företag. Skattefel som härrör från offentliga eller offentligt ägda arbetsgivare, utländska företag och finansiella företag ingår därmed inte i bedömningen. Bedömningarna för dels små och medelstora företag, dels stora företag har gjorts separat.

För de undersökta grupperna bedöms det kontrollerbara skattefelet för arbetsgivar- och egenavgifter uppgå till 6,1 miljarder kronor, vilket motsvarar 1,9 procent av de fastställda arbetsgivar- och egenavgifterna för populationerna. För små och medelstora företag baseras

bedömningarna på slumpkontroller. Skattefelet för denna grupp bedöms uppgå till 6,0 miljarder kronor. Skattefel avseende arbetsgivaravgifter utgör 3,5 miljarder kronor medan resterande 2,5 miljarder kronor är hänförliga till skattefel avseende egenavgifter. För stora företag bedöms det kontrollerbara arbetsgivaravgiftsfelet till omkring 140 miljoner kronor årligen, vilket motsvarar 0,04 procent av fastställd skatt för de bedömda populationerna.

Tabell 6 Bedömning av årligt kontrollerbart skattefel för arbetsgivaravgift och egenavgift, 2014–2018.

	Skattefel (mdkr)	Andel av fastställd skatt ¹⁾	Skattefelets andel av respektive aktörs fastställda skatt
Arbetsgivaravgifter	3,6	1,1 %	1,2 %²⁾
<i>varav stora företag³⁾</i>	0,1	0,04 %	0,1 %
<i>varav små och medelstora aktieföretag</i>	3,4	1,0 %	2,4 %
<i>varav enskild näringsverksamhet</i>	0,1	0,02 %	2,2 %
<i>varav handelsbolag</i>	0,1	0,02 %	2,3 %
Egenavgifter, varav	2,5	0,8 %	24,9 %²⁾
<i>varav enskilda näringsidkare</i>	2,2	0,7 %	24,9 %
<i>varav handelsbolag (fysiska personers andel)</i>	0,3	0,1 %	24,8 %
Totalt	6,1	1,9 %	1,9 %

Källa: Skatteverkets beräkningar.

Not 1) Med fastställd skatt avses genomsnittlig årlig arbetsgivaravgift och egenavgift för samtliga företag som ingår i de i tabellen bedömda populationerna.

Not 2) Avser andel av fastställda arbetsgivaravgifter respektive egenavgifter för samtliga undersökta populationer.

Not 3) Avser privata, inhemska, icke-finansiella företag som ingår i koncern med minst ett företag med lönesumma överstigande 50 miljoner kronor.

3.2.1. Arbetsgivaravgifter

Arbetsgivaravgifter betalas av alla arbetsgivare vid ersättning för arbete. Det årliga, kontrollerbara skattefelet för arbetsgivaravgiften bedöms uppgå till cirka 3,6 miljarder kronor i genomsnitt per år för åren 2014–2018. Siffran avser privata, inhemska, icke-finansiella företag.

Stora företag

Arbetsgivaravgiftsfelet för stora, icke-finansiella, privata, inhemska företag har bedömts uppgå till 140 miljoner kronor årligen för perioden 2014–2018. Den fastställda arbetsgivaravgiften för denna grupp företag var under perioden i genomsnitt nästan 170 miljarder kronor per år, vilket innebär att skattefelet som andel av fastställd skatt är mindre än 0,1 procent av arbetsgivaravgifterna.

Den samlade bedömningen har sin grund i flera olika bedömningar, där olika metoder använts. Huvudmetoden består i en extrapolering av resultaten avseende arbetsgivaravgifter från de slumpmässiga kontrollerna av små och medelstora företag. I extrapoleringen har resultaten först rensats från sådana fel som i stort sett endast kan antas förekomma bland små och medelstora företag. De kvarstående felen har sedan legat till grund för en prediktionsmodell där både sannolikheten för att ett företag ska göra fel och storleken på felet antagits bero på storleken på företagets totala lönekostnader. Modellen har sedan använts för att skatta sannolikheten för fel och storleken på felet förutsatt att ett fel begåtts för hela populationen av stora företag, vilket ger ett förväntat skattefel avseende arbetsgivaravgifter om 140 miljoner kronor per år.

Bedömningen utifrån prediktionsmodellen är osäker, och stämmer endast i den utsträckning de underliggande antagandena om hur arbetsgivarfelet kan uppskattas är korrekta. Resultaten har därför jämförts med andra informationskällor. I huvudsak har detta skett genom jämförelser med sådana skattekontroller som genomförs i Skatteverkets ordinarie

verksamhet. Med hänsyn till den sekretess som omger Skatteverkets kontrollverksamhet kan någon detaljerad beskrivning av dessa kontroller inte ges. Gemensamt för dessa informationskällor är emellertid att de gällt granskning av delpopulationer bland stora företag, där riskinslaget i urvalsmetodiken för vilka företag som granskats varit relativt litet. Resultaten från dessa kontroller ligger i linje med vad som framkom vid extrapoleringen av resultaten från slumpkontrollerna, men resultaten är förstås inte helt identiska. Tillsammans görs bedömningen att resultaten från extrapoleringen är de mest tillförlitliga.

Små och medelstora företag

Det kontrollerbara skattefelet avseende arbetsgivaravgifter för små och medelstora företag har bedömts med utgångspunkt i slumpkontroller av aktiebolag och enskild näringsverksamhet. Skattefelet avser endast de arbetsgivarregistrerade företagen i slumpkontrollerna. Av samtliga aktiebolag som omfattas av slumpkontrollen var 87 procent registrerade som arbetsgivare. Motsvarande siffra för enskild näringsverksamhet var endast 19 procent.

Baserat på resultatet av de slumpmässiga kontrollerna uppskattas det kontrollerbara arbetsgivaravgiftsfelet till 3,3 miljarder kronor i genomsnitt per år 2014–2018 för de aktiebolag som ingått i slumpkontrollernas målpopulation, se tabell 7. Det kontrollerbara arbetsgivaravgiftsfelet för enskilda näringsidkare med anställda bedöms på samma sätt till i genomsnitt 0,1 miljarder kronor per år under samma period. Det betydligt mindre felet bland enskilda näringsidkare beror på att dessa i mindre utsträckning har anställda; i relativa termer är skattefelet 2,4 respektive 2,2 procent av de fastställda arbetsgivaravgifterna för aktiebolag respektive enskilda näringsidkare.

Det finns både aktiebolag och enskilda näringsverksamheter som inte ingått i målpopulationerna, främst på grund av att slumpkontrollerna haft en nedre omsättningsgräns för att granska företagen. Handels- och kommanditbolag har inte heller ingått i undersökningen. För aktiebolagen som inte ingått i målpopulationen har skattefelet i stället bedömts genom att de varje år antagits ha lika stora skattefel i förhållande till sina fastställda arbetsgivaravgifter som de undersökta aktiebolagen i målpopulationen. Enskilda näringsverksamheter, handels- och kommanditbolag som inte ingått i målpopulationen har i stället antagits ha samma fel i förhållande till sin fastställda skatt som de enskilda näringsverksamheter som ingått i slumpkontrollernas målpopulation. Skattefelen för aktiebolag och enskilda näringsverksamheter påverkas marginellt av dessa bedömningar. Det kontrollerbara arbetsgivaravgiftsfelet för handels- och kommanditbolag bedöms uppgå till 0,06 miljarder kronor.

Totalt bedöms det kontrollerbara arbetsgivaravgiftsfelet för små och medelstora företag till 3,5 miljarder kronor årligen, eller 2,4 procent av de fastställda arbetsgivaravgifterna, under perioden 2014–2018.

Tabell 7 Bedömning av årligt kontrollerbart skattefel avseende arbetsgivaravgifter för små och medelstora företag, 2014-2018

Population	Genomsnittligt skattefel (kr)	Population (antal)	Totalt skattefel (mdkr)	Fastställd skatt (mdkr)	Andel skattefel av fastställd skatt (%) ¹⁾
Aktiebolag	11 800	288 600	3,4	139,7	2,4
varav målpopulation	12 800	259 400	3,3	136,6	2,4
varav ej målpopulation	2 600	29 100	0,1	3,1	2,4
Enskild näringsverksamhet	1 200	52 000	0,1	2,9	2,2
varav målpopulation	1 400	43 800	0,1	2,8	2,2
varav ej målpopulation	200	8 200	0,0	0,1	1,4
Handels- och kommanditbolag	4 100	13 500	0,1	2,4	2,3
Totalt	-	-	3,5	145,0	2,4

Källa: Skatteverkets beräkningar.

Not 1) Med fastställd skatt avses genomsnittlig årlig arbetsgivaravgift för små och medelstora aktiebolag 2014-2018.

3.2.2. Egenavgifter

Inkomster från enskild näringsverksamhet och fysiska personers inkomster från handels- och kommanditbolag är belagda med egenavgifter. Det kontrollerbara skattefelet avseende egenavgifter har bedömts baserat på resultatet av slumpmässiga kontroller av enskilda näringsidkare. I målpopulationen för kontrollerna har enskilda näringsidkare med omsättning över 100 000 kronor under det aktuella beskattningsåret ingått. Det kontrollerbara skattefelet för dessa bedöms till 1,9 miljarder kronor årligen under 2014–2018, vilket motsvarar 25,0 procent av de fastställda egenavgifterna för dessa företag.

För både privatpersoners inkomster från handels- och kommanditbolag samt enskilda näringsverksamheter som inte ingår i den undersökta målpopulationen har skattefelet bedömts utifrån antagandet att skattefelet är lika stort i förhållande till fastställd skatt som för de undersökta enskilda näringsverksamheterna i målpopulationen. På detta sätt har det kontrollerbara egenavgiftsfelet för små enskilda näringsverksamheter samt handels- och kommanditbolag bedömts till 0,2 respektive 0,3 miljarder kronor årligen under 2014–2018.

Totalt bedöms det kontrollerbara skattefelet avseende egenavgifter till 2,5 miljarder kronor årligen under 2014–2018, vilket utgör 24,9 procent av de fastställda egenavgifterna. I förhållande till skattefelet för arbetsgivaravgifter framstår siffran som hög. Detta kan förklaras med att enskilda näringsverksamheter i allmänhet är mycket små företag, och en stor del av felet rör privata kostnader som tagits upp i verksamheten.

Tabell 8 Bedömning av årligt kontrollerbart skattefel avseende egenavgifter för enskilda näringsidkare och fysiska personer som äger handels- eller kommanditbolag, 2014–2018

Inkomstkälla	Genomsnittligt skattefel (kr)	Population, antal	Total skattefel (mdkr)	Fastställd skatt (mdkr)	Andel skattefel av fastställd skatt för varje population (%) ¹⁾
Enskild näringsverksamhet	4 200	520 400	2,2	8,7	24,9
varav målpopulation	8 300	233 200	1,9	7,7	25,0
varav ej målpopulation	800	287 200	0,2	1,0	24,7
Handels- och kommanditbolag	9 600	32 000	0,3	1,2	24,8
Totalt	-	-	2,5	10,0	24,9

Källa: Skatteverkets beräkningar.

Anm. Skattefelet som andel av fastställd skatt, som använts för att bedöma skattefelet för ej undersökta populationer, kan skilja sig åt mellan populationerna eftersom populationer och andelar varit olika stora under olika år.

Not 1) Med fastställd skatt avses genomsnittlig årlig egenavgift för enskilda näringsidkare respektive fysiska personers andel av handels- och kommanditbolag, 2014–2018.

4. Skatt på kapital och egendom

Det kontrollerbara skattefelet för skatt på kapital och egendom har bedömts för bolagsskatten och för skatten på fysiska personers inkomst av kapital. Skattefelets storlek och detaljer om felet för dessa skatter presenteras nedan.

4.1. Skatt på fysiska personers inkomst av kapital

Bedömningen av skattefelet för fysiska personers skatt på inkomst av kapital härrör från två källor: dels resultat från de slumpmässiga kontrollerna som omfattar delar av inkomsten av kapital inom landet, dels en top-down beräkning som uppskattar skattefelet som härrör från skatt på avkastning på ej deklarerade utländska tillgångar. Den sistnämnda uppskattningen rör dolda tillgångar och är mycket svår att bedöma vilket leder till stor osäkerhet i bedömningen av skattefelet.

Den sammanlagda bedömningen av skattefelet för privatpersoners kapitalskatt från dessa två områden är 8,0 miljarder kronor vilket motsvarar 8,6 procent av den fastställda skatten. Bedömningen utgör dock inte en heltäckande bild av skattefelet för fysiska personers skatt på inkomst av kapital. Detta eftersom det utöver det internationella skattefelet inte gjorts någon bedömning av skattefelet för områden som inte kontrollerats i slumpkontrollerna, det skattefel som är kontrollerbart med andra metoder eller övriga delar av det icke-kontrollerbara skattefelet.

Tabell 9 Bedömning av årlig skattefelet för skatt på fysiska personers inkomst av kapital, 2016–2018.

	Skattefel (mdkr)	Skattefel som andel av fastställd skatt ¹⁾
Felaktiga avdrag för inkomst av kapital	3,6	3,9 %
Avkastning på utländska tillgångar ²⁾	4,4	4,7 %
Totalt	8,0	8,6 %

Källa: Skatteverkets beräkningar.

Not 1) Med fastställd skatt avses genomsnittlig årlig skatt för fysiska personers inkomst av kapital 2016–2018.

Not 2) Det internationella skattefelet har justerats så att det relativa skattefelet som bedömts för 2017 också antas gälla under perioden 2016–2018.

4.1.1. Felaktiga avdrag för inkomst av kapital

Avdrag för inkomst av kapital redovisas i inkomstdeklaration 1. Det skattefel som uppstår på grund av felaktiga avdragsyrkanden har därför bedömts med utgångspunkt i

slumpkontroller av privatpersoners inkomstdeklarationer. Avdragen har delats in i fem olika kategorier: *försäljning av värdepapper*, *försäljning av småhus*, *försäljning av bostadsrätt*, *försäljning av näringsfastighet* och *ränteutgifter*. Skattefelet är bedömt för slumpkontrollernas målpopulation utifrån kontrollresultaten.

Kapitalinkomster under vissa gränser och vissa mindre grupper av skattebetalare, exempelvis dödsbon, har inte ingått i slumpkontrollernas målpopulation. För dessa grupper antas skattefelet i förhållande till gruppens genomsnittliga avdrag vara detsamma som för dem som ingått i målpopulationen. Resultaten för samtliga grupper finns presenterade i tabell 10.

Av de undersökta avdragen för inkomst av kapital utgör fel vid försäljning av småhus mer än hälften (61 procent) av det kontrollerbara skattefelet. Försäljning av bostadsrätt står för ytterligare 27 procent. Det genomsnittliga skattefelet i förhållande till skatteeffekten av begärt avdrag för försäljning av småhus är 23 procent respektive 33 procent för försäljning av bostadsrätt.

Totalt bedöms det kontrollerbara skattefelet avseende avdrag för inkomst av kapital till 3,6 miljarder kronor. Detta motsvarar 3,9 procent av den fastställda skatten på kapitalinkomster. Ändringarna avseende värdepapper skiljer sig från andra företeelser då de innefattar en stor andel ändringar till skattebetalarens fördel (ca 30 procent). Som en följd av detta blir det genomsnittliga ändringsbeloppet och därmed även skattefelet för hela populationen lågt. Om skattefelet istället hade definierats i absoluta termer, det vill säga om höjningar och sänkningar behandlades på samma sätt utan att ta ut varandra, skulle skattefelet vara större.

Tabell 10 Uppskattning av årligt kontrollerbart inkomstskattefel för avdrag för inkomst av kapital, 2016–2018.

Population	Totalt skattefel (mdkr)	Skattefel som andel av fastställd skatt	Genomsnittligt skattefel (kronor)	Population (antal)	Andel skattefel per företeelse ¹⁾
Försäljning av värdepapper	0,3	0,3 %	700	352 000	1 %
<i>varav målpopulation</i>	0,2	0,3 %	1 100	227 000	-
<i>varav ej målpopulation</i>	0,0		100	125 000	-
Försäljning av småhus	2,2	2,4 %	17 100	128 000	23 %
<i>varav målpopulation</i>	2,0	2,2 %	18 000	112 000	-
<i>varav ej målpopulation</i>	0,2	0,2 %	10 600	16 000	-
Försäljning av bostadsrätt	1,0	1,1 %	6 800	146 000	32 %
<i>varav målpopulation</i>	0,9	1,0 %	7 500	122 000	-
<i>varav ej målpopulation</i>	0,1	0,1 %	3 000	24 000	-
Försäljning av näringsfastighet	0,1	0,1 %	5 500	24 000	22 %
<i>varav målpopulation</i>	0,1	0,1%	10 900	11 000	-
<i>varav ej målpopulation</i>	0,0	0,0%	900	13 000	-
Ränteutgifter utan KU²	0,0	0,0 %	500	76 000	11 %
<i>varav målpopulation</i>	0,0	0,0 %	1 000	35 000	-
<i>varav ej målpopulation</i>	0,0	0,0 %	100	41 000	-
Totalt	3,6	3,9 %	-	-	-

Källa: Skatteverkets beräkningar.

Not 1) Avser skattefelet som andel av respektive skatteeffekt av deklarerade försäljningar/ränteavdrag.

Not 2) Avser skattefelet på ränteutgifter där kontrolluppgift från t.ex. bank saknas.

4.1.2. Avkastning på utländska tillgångar

Privatpersoners internationella skattefel definieras i denna rapport som det skattefel som uppkommer vid beskattning av privatpersoners kapitalinkomster som härrör från finansiella tillgångar i utlandet. Det internationella skattefelet betraktas ofta som svårt att kontrollera och är mycket svårt att uppskatta eftersom det beror på en rad okända parametrar som måste bedömas utifrån osäkra källor.

Skattefelet för kapitalskatt på privatpersoners tillgångar i utlandet har bedömts med utgångspunkt i en uppskattning av den globala mängden tillgångar som hålls utomlands, och följer fyra steg:

- 1) Uppskatta totala mängden finansiella tillgångar som finns utomlands, det vill säga tillgångar som finns i annat land än där ägarna är beskattningsskyldiga.
- 2) Uppskatta andelen av dessa finansiella tillgångar som tillhör skatteskyldiga i Sverige.
- 3) Uppskatta avkastningen på de svenska finansiella tillgångarna utomlands.
- 4) Uppskatta andelen av avkastningen som inte har tagits upp i deklARATIONEN och som därmed är en del av skattefelet.

I Alstadsæter m.fl. (2018) har privatpersoners globala tillgångar som i slutet av 2014 hölls utomlands uppskattats till 8 635 miljarder US dollar. De utländska tillgångarna fördelas i artikeln sedan mellan länder baserat på information från HSBC-läckan⁶ i kombination med andra källor så som till exempel statistik från Bank of International Settlements (BIS). För 2014 beräknades drygt 48 miljarder kronor ha tillhört personer som var beskattningsskyldiga i Sverige.

Forskarnas analys visar att på global nivå har tillgångar som hålls utomlands, som andel av hushållens globala nettoförmögenhet, legat relativt konstant på cirka 8 procent under perioden 2001–2015. Den svenska andelen var dock lägre än det globala genomsnittet och uppgick 2014 till 2,4 procent. För att uppskatta svenska privatpersoners tillgångar utomlands 2017 antas att svenskarnas tillgångar utomlands som andel av hushållens finansiella nettoförmögenhet varit konstant mellan 2014 och 2017 vilket åtminstone på global nivå har gällt en längre period. Det innebär att i Sverige skatteskyldiga privatpersoners finansiella tillgångar utomlands antas uppgå till 61,6 miljarder dollar⁷ vilket motsvarar 526 miljarder kronor.

Det konstaterades efter HSBC-läckan att 90 till 95 procent inte hade deklarerat de kapitalinkomster som tillgångarna genererat (Alstadsæter m.fl., 2018). Skatteverkets bedömning är att andelen korrekt deklarerade tillgångar har ökat sedan mitten av 2000-talet men det finns inga uppgifter om hur stor andelen är. I denna analys antas därför att en något större andel, 20 procent, är korrekt deklarerade. Därmed antas att avkastningen på en kapitalstock om 421 miljarder kronor (80 procent av 61,6 miljarder dollar) av de utländska tillgångarna inte tagits upp i deklARATIONER i Sverige.

För att beräkna skattefelet som härrör från de utländska tillgångarna behöver själva kapitalvinsten för tillgångarna uppskattas. Avkastningen är i hög grad beroende av vilken typ av tillgång som individen innehar i utlandet. För banktillgångar har avkastningen under en 10-årsperiod varit mycket låg i stora delar av världen. Vi bedömer att ett rimligt antagande för avkastning på banktillgångar är 1,0 procent om året. Värdeökning av aktier och andra typer av finansiella instrument har varit betydligt högre, exempelvis har den amerikanska

⁶ En anställd på HSBC Private Bank Switzerland röjde 2007 de fullständiga interna dokumenten för 30 412 klienter till banken.

⁷ Justerat för växelkursförändringar mellan 2014 och 2017.

börsen (Standard & Poor's 500 aktieindex, S&P 500) ökat med i genomsnitt drygt 8 procent årligen under perioden 2008–2018. Utöver värdeökningen för dessa aktier var den genomsnittliga utdelningen 1,8 procent för 2017. För att bedöma kapitalvinsten av en aktie behöver vi veta både när aktien köptes och när den såldes och värdeökningen däremellan. Vi följer de antaganden som görs av Canada Revenue Agency (2016) för att beräkna den realiserade kapitalvinsten av en tillgång i deras skattefelsanalys.

- 1) Antag att tillgångarna som beräknades för 2017 har införskaffats kontinuerligt under 10 års tid med 10 procent per år (2007–2017). Antag att tillgångens värdeökning motsvarar S&P 500.
- 2) Antag sedan att 20 procent av innehavet säljs 2017.
- 3) Detta ger en realiserad kapitalvinst på 7,9 procent år 2017.
- 4) Totala avkastningen för aktier blir således 9,7 procent när även aktieutdelningen inkluderas.

Kanadas skattemyndighet antar i sina beräkningar att cirka 50 procent av de gömda tillgångarna är investerade i aktier och liknande tillgångar, cirka 25 procent i obligationer och cirka 25 procent i bankkonton. Om svenskarnas tillgångar utomlands på samma sätt antas investeras till 50 procent till 9,7 procents ränta och resterande investeras till 1 procents ränta blir den genomsnittliga avkastningen 5,4 procent.

För att bedöma skattefelet behövs även ett antagande om vilken skattesats som ska användas. Privatpersoners kapitalvinster beskattas i Sverige med 30 procent. Skattesatsen kan dock påverkas av om ett skatteavtal slutits mellan Sverige och det land där tillgångarna finns. Olika skatteavtal har olika regler för hur beskattningen ska ske. De flesta svenska skatteavtal är framförhandlade på grundval av OECD:s modellavtal som fördelar beskattningsrätten till olika typer av inkomster och anger på vilket sätt dubbelbeskattning ska undanröjas. I modellavtalet framgår att för räntor är källstatens skatteuttag begränsat till 10 procent av räntans bruttobelopp. Många avtal ger dock Sverige full beskattningsrätt för ränteinkomster, till exempel det nordiska skatteavtalet. För inkomster vid försäljning av aktier och inkomster från utdelning är reglerna mer komplicerade och beror på vilken typ av andelar i bolag som innehavaren har.

Ytterligare en faktor som påverkar den genomsnittliga skattesatsen är att kapitalvinster från utlandet får kvittas mot kapitalförluster i Sverige. Det finns dock ingen information om var tillgångarna finns och huruvida det finns möjlighet till kvittning mot kapitalförluster. Utifrån skatteavtalens utformning bedömer vi därför att en rimlig nivå för en genomsnittlig kapitalskatt på de utländska tillgångarna är 20 procent.

Givet dessa antaganden bedömer Skatteverket att skattefelet för kapitalskatten för svenskarnas tillgångar utomlands är 4,6 miljarder kronor 2017, vilket utgör 4,7 procent av den fastställda kapitalskatten för privatpersoner.

4.2. Bolagsskatt

Det kontrollerbara bolagsskattefelet för privata, svenska, icke-finansiella företag bedöms till i genomsnitt 3,0 miljarder kronor under perioden 2014–2018. Bedömningen baseras på två separata uppskattningar som använt olika metoder. Bedömningen av små och medelstora företag baseras på slumpkontroller för perioden 2014–2018 och presenteras i avsnitt 4.2.1. Bedömningen av stora aktiebolags bolagsskattefel avser samma period och presenteras i avsnitt 4.2.2.

Tabell 11 Bedömning av årligt skattefel avseende bolagsskatt för privata, svenska, icke-finansiella företag. Genomsnitt för perioden 2014–2018.

	Skattefel (mdkr)	Skattefelets andel av fastställd skatt ¹⁾	Skattefelets andel av respektive aktörs fastställda skatt
Stora företag ²⁾	2,2	2,5 %	6,3 %
Små och medelstora aktiebolag ³⁾	0,7	0,8 %	1,4 %
Totalt	3,0	3,4 %	3,4 %

Källa: Skatteverkets beräkningar.

Not 1) Med total fastställd skatt avses genomsnittlig årlig inkomstskatt för de företag som ingår i de i tabellen bedömda populationerna.

Not 2) Avser privata, inhemska, icke-finansiella företag som ingår i koncern med minst ett företag med lönesumma överstigande 50 miljoner kronor.

Not 3) I resultatet ingår även aktiebolagens andel av handelsbolagens resultat.

Som framgår av tabell 11 är skattefelet för stora företag ungefär tre gånger högre än för små och medelstora företag, trots att stora företag endast står för 40 procent av den fastställda bolagsskatten för de undersökta populationerna. När bolagsskattefelet jämförs mellan dessa aktörer är det dock viktigt att beakta att små och medelstora företag gör mer fel när det gäller både privata kostnader och förmåner till anställda än stora företag. Sådana fel ger höjningar av arbetsgivaravgiften för företagen, vilket i sin tur leder till ökade avdragsgilla kostnader och ett minskat bolagsskattefel. Bortses från sådana följdfelet är det kvarvarande bolagsskattefelet som är hänförligt till direkta fel i den beskattningsbara vinsten hos små och medelstora företag avsevärt högre än de 0,7 miljarder kronor som rapporteras i tabellen. Skattefelet för stora företag är däremot i stort sett opåverkat vid en sådan beräkning.

Bedömningarna av det kontrollerbara bolagsskattefelet för de två grupperna beskrivs mer detaljerat i det följande avsnittet.

4.2.1. Små och medelstora företag

Det kontrollerbara bolagsskattefelet har bedömts för små och medelstora företag med utgångspunkt i slumpmässiga kontroller av små och medelstora aktiebolag. För de företag som ingått i målpopulationen för de slumpmässiga kontrollerna grundas bedömningen i de direkta resultaten från kontrollerna. Det kontrollerbara skattefelet avseende bolagsskatt har på detta sätt bedömts till 0,7 miljarder kronor årligen under perioden 2014–2018, vilket motsvarar 1,3 procent av den fastställda bolagsskatten för dessa företag.

Till detta kommer skattefel från två andra källor: dels från små och medelstora företag som inte ingick i målpopulationen (främst de med en omsättning under 100 000 kronor), dels fel som är hänförliga till intäkter som deklarerats felaktigt i handels- och kommanditbolag som ägs av små och medelstora aktiebolag.

För aktiebolag som inte ingått i målpopulationen antas skattefelet som andel av fastställd skatt vara lika stort som för aktiebolagen i målpopulationen. Detta antagande ger ett skattefel på ytterligare 0,02 miljarder kronor.

Avseende skattefelet som härrör från felaktigheter i handels- och kommanditbolag som ägs av aktiebolag (och som alltså inte granskats i de slumpmässiga kontrollerna av aktiebolagen) antas att dessa gör lika stora skattefel i relation till sitt överskott som aktiebolagen i slumpkontrollen gör till sin beskattningsbara vinst. Detta antagande ger ett skattefel om 0,06 miljarder kronor årligen under perioden 2014–2018. Resultaten finns presenterade i tabell 12.

Som nämndes i inledningen till avsnitt 4.2 leder skattefel inom andra skatteslag inte sällan till att bolagens deklarerade överskott krymper när skattekostnaderna ökar. Detta sker exempelvis när ägare tar upp privata kostnader i företaget. Faktum är att i de slumpmässiga

kontroller som utförts är medianen av bolagsskatteändringen bland de företag som fått en ändring -2 100 kronor, vilket innebär att bolagsskatten *minskat* för en majoritet av företagen med ändring i slumpkontrollen.

Tabell 12 Bedömning av årligt kontrollerbart skattefel avseende bolagsskatt för små och medelstora företag, 2014-2018

Population	Genomsnittligt skattefel (kr)	Population (antal)	Totalt skattefel (mdkr)	Fastställd skatt (mdkr)	Andel skattefel av fastställd skatt för respektive population
Aktiebolag	1 900	354 400	0,7	52,3	1,3 %
varav målpopulation	2 200	299 900	0,7	50,6	1,3 %
varav ej målpopulation	300	54 500	0,02	1,7	1,1 %
Handels- och kommanditbolag	8 900	6 500	0,1	4,0¹⁾	1,5 %
Totalt	-	-	0,7	56,3²⁾	1,3 %

Källa: Skatteverkets beräkningar.

Not 1) Avser den skatteeffekt som överskotten i handels- och kommanditbolag ger hos ägarföretaget.

Not 2) All beskattning sker i aktiebolagen.

Baserat på resultatet av slumpmässiga kontroller har skattefelet uppskattats även för små och medelstora aktiebolag som inte ingår i målpopulationen. Dessa består av de allra minsta aktiva företagen med en omsättning under 100 000 kr det aktuella beskattningsåret samt vissa mindre grupper som exkluderats från målpopulationen. Uppskattningen bygger på antagandet att dessa företag gör lika mycket fel, per skatteslag, i förhållande till deras fastställda skatt som företagen i målpopulationen. Skattefelet uppskattas till 0,02 miljarder kronor.

4.2.2. Stora företag

Bolagsskattefelet för stora företag bedöms ha varit ungefär 2,2 miljarder kronor om året under perioden 2014–2018. Populationen är begränsad till privata, svenska, icke-finansiella företag. Bedömningen grundar sig i flera olika informationskällor (se också avsnitt 2.6.2) och ska betraktas som mycket osäker.

För att bedöma bolagsskattefelet för stora företag har det delats upp i två delar som bedömts separat: fel som beror på bristande interna rutiner i företagen och fel som beror på skatteupplägg. Skillnaden mellan de två olika typerna av fel är inte alltid tydlig, men med fel som beror på skatteupplägg avses här sådana fel som strider mot skattereglerna och som har sin grund i arrangemang som medvetet utformats med avsikt att undvika beskattning.

Skattefelet har huvudsakligen bedömts med grund i noggrann uppföljning av kontroller som Skatteverket genomfört i den ordinarie verksamheten. För att få en så rättvis bild som möjligt av förekomsten av framför allt skatteupplägg har kontrollerna behövt vara relativt heltäckande samtidigt som urvalet inte får ha varit alltför styrt av riskbedömningar. Dessa villkor begränsar avsevärt den information som finns tillgänglig för en bedömning. Eftersom sådana skatteupplägg som avses här är ovanliga jämfört med fel som beror på bristande interna rutiner, är resultaten beroende av ett fåtal skattefelsobservationer. I kombination med att felet samtidigt kan vara mycket stora blir bedömningen därför mycket osäker. För skatteupplägg har skattefelet bedömts till 4,8 procent av fastställd skatt. Med hänsyn till den sekretess som av nödvändighet råder avseende hur Skatteverkets kontrollverksamhet bedrivs kan någon mer detaljerad beskrivning av metoden inte lämnas.

När det gäller skattefelet som beror på bristande interna rutiner hos företagen, har även denna bedömningen sin grund i uppföljning av olika kontroller, bland annat slumpmässiga

kontroller av företag som ligger i gränslandet mellan att vara stora och medelstora företag (företag med en lönesumma mellan 50 och 75 miljoner kronor), men också av andra delpopulationer bland stora företag. Resultaten från flera olika informationskällor har varit i stort sett överensstämmande, och bedömningen är att skattefelet i denna del är omkring 1,5 procent av fastställd skatt. Bedömningen av bolagsskattefelet kan betraktas som något mindre osäker för den del som gäller bristande interna rutiner. Denna del av felet är emellertid relativt liten.

Totalt bedöms det kontrollerbara skattefelet avseende bolagsskatt därmed till 6,3 procent av fastställd skatt årligen under perioden 2014–2018. Den totala bolagsskatten för den bedömda populationen var under dessa år i genomsnitt 35,5 miljarder kronor per år, vilket gör att det kontrollerbara skattefelet bedöms till i genomsnitt 2,2 miljarder kronor årligen under perioden.

5. Mervärdesskatt

I detta avsnitt presenteras två bedömningar av det totala skattefelet för mervärdesskatten baserat på top-down beräkningar gjorda av SCB respektive forskningsinstitutet Center for Social and Economic Research (CASE). För att ge en mer detaljerad bild av momsstattefelet redovisas även skattefelet för små och medelstora företag baserat på resultatet från de slumpmässiga kontrollerna. Den sistnämnda uppskattningen utgör endast en delmängd av det totala skattefelet. Den innehåller inte heller samtliga komponenter som inkluderas i det totala skattefelet eftersom den endast bedömer skattefelet för de områden som inkluderas i skattefelsrevisionerna. Det totala skattefelet utgår å andra sidan från de aggregerade ekonomiska flödena i ekonomin, vilket bedöms ge en god helhetsbild av felet. Däremot kan beräkningarna inte fördelas på olika aktörer på samma sätt som resultaten från skattefelkontrollerna.

Skatteverkets samlade bedömning av skattefelet för mervärdesskatten baseras på SCB:s beräkningar av mervärdesskattefelet. Bedömningar för åren 2016–2018 presenteras i tabell 13.

Tabell 13 Skatteverkets bedömning av skattefelet för mervärdesskatten.

	2016	2017	2018
Mdkr	13,7	16,1	15,1
Andel av fastställd skatt	3,4 %	3,8 %	3,4 %

Källa: SCB samt Skatteverkets beräkningar.

5.1. Det totala skattefelet för mervärdesskatten

Skatteverket har inte gjort någon egen beräkning av det totala momsfelet. Den samlade bedömningen bygger i stället på beräkningar utförda av statistiska centralbyrån (SCB) samt Center for Social and Economic Research (CASE)⁸.

5.1.1. Momsskattefelet baserat på CASE:s beräkningar

EU-kommissionen låter årligen forskningsinstitutet CASE beräkna skattefelet för mervärdesskatt (momsfelet) för EU:s medlemsländer. Beräkningarna bygger på en top-down-metod som i korthet går ut på att en teoretisk moms beräknas utifrån den konsumtion av varor och tjänster som rapporteras i nationalräkenskaperna. Den teoretiska momsnivån jämförs sedan med de faktiska momsinsbetalningarna. Skillnaden mellan dessa utgör

⁸ CASE:s beräkningar görs på uppdrag av Europeiska kommissionen.

momsfelet och uttrycks i procent av den teoretiska momsen. Sverige bedömdes av CASE ha det lägsta momsfelet i EU år 2018 (CASE, 2020). Skattefelet beräknades till 0,7 procent av de teoretiska momsintäkterna (se tabell 14).

Tabell 14 Momsfelet som andel av de teoretiska momsintäkterna 2016 till 2018 beräknat av CASE, procent

	2016	2017	2018
Andel av teoretisk skatt	1,5 %	1,9 %	0,7 %

Källa: CASE (2020).

Definitionen av skattefelet som används av CASE avviker något från definitionen av skattefelet i regleringsbrevet och Skatteverkets definition. En del av de skatter som fastställs betalas aldrig in varvid en så kallad uppbördsförlust uppstår. Skillnaden mellan fastställda skatter och inbetalda skatter utgörs av dessa uppbördsförluster. Skatteverkets definition av skattefelet inkluderar inte uppbördsförlusterna medan de inkluderas i CASE:s beräkningar. I Sverige är dock uppbördsförlusterna generellt sett små och skillnaden mellan måtten liten. CASE:s resultat presenteras även som andel av teoretisk skatt, vilket skiljer sig från övriga resultat i denna rapport som beräknas som andel av fastställd skatt.

5.1.2. Momsskattefelet baserat på SCB:s beräkningar

Även Statistiska centralbyrån (SCB) beräknar årligen det svenska momsskattefelet utifrån den statistik som utgör grunden för nationalräkenskaperna. Metoden skiljer sig åt något från CASE:s metod, men utgår från samma princip om att beräkna en teoretisk skatt utifrån ekonomiska flöden som registreras i ekonomin. SCB har tillgång till mer detaljerad statistik än CASE och kan därmed ta hänsyn till fler aspekter av skattefelet. SCB:s momsfel kan delas upp i dels ett skattefel som härrör från företag som deklarerat inkomst och moms till Skatteverket men som gått i konkurs innan de betalat in momsen, dels ett skattefel hänförligt till övriga momsfel.

Denna uppdelning gör att det går att bedöma skattefelet enligt Skatteverkets definition av skattefelet där uppbördsförlusten inte inkluderas. Tabell 15 presenterar resultaten från SCB:s beräkningar.

Tabell 15 Resultat från SCB:s beräkningar av momsskattefelet

	2016	2017	2018
Teoretisk moms (mdkr)	420,3	443,1	461,4
Inbetald moms (mdkr)	405,2	424,9	445,2
Skattefel inkl. uppbördsförlust (mdkr)	15,1	18,2	16,2
<i>varav konkursmoms (mdkr)</i>	1,5	2,1	1,1
<i>varav övrigt momsfel (mdkr)</i>	13,7	16,1	15,1
Skattefel enligt Skatteverkets definition (mdkr)	13,7	16,1	15,1
Skattefelet som andel av teoretisk skatt	3,2 %	3,6 %	3,3 %
Skattefel som andel av fastställd skatt	3,4 %	3,8 %	3,4 %

Källa: SCB och Skatteverkets beräkningar.

5.1.3. Bedömning av skattefelet för mervärdesskatten

På grund av olikheter i metod mellan SCB:s och CASE:s beräkningar är det svårt att värdera skillnaderna i bedömningarna. Skatteverket har tidigare baserat den slutliga bedömningen av skattefelet för mervärdesskatten på ett medelvärde av de två beräkningarna. I årets bedömning har Skatteverket valt att främst utgå ifrån SCB:s beräkningar. CASE bedömningar har dock gjort det möjligt att sätta den slutliga bedömningen i ett europeiskt perspektiv, genom att samma metod använts för samtliga EU:s länder.

Beslutet att i huvudsak använda SCB:s beräkning grundas i att SCB har gjort en översyn både av sina beräkningar av den teoretiska skatten och av hur den används i nationalräkenskapssystemet. Detta bedöms ha förbättrat träffsäkerheten. Skatteverkets bedömning är också att SCB:s beräkningar baseras på mer disaggregerad statistik, vilket möjliggör en bättre hänsyn till de olika regler som gäller inom mervärdesskattesystemet. Vidare kan SCB:s resultat delas upp så att skattefelet kan beräknas enligt Skatteverkets definition. Det totala skattefelet för mervärdesskatten bedöms därför till 15,1 miljarder kronor för 2018, vilket motsvarar 3,4 procent av den fastställda skatten.

5.2. Kontrollerbart skattefel för små och medelstora företag

Det kontrollerbara momsstattefelet för små och medelstora företag har bedömts med utgångspunkt i de slumpkontroller som utförts på dessa. Totalt bedöms de till i genomsnitt 4,5 miljarder kronor per år under åren 2014-2018, se tabell 16. Detta motsvarar ett skattefel på ca 2,3 procent av den fastställda skatten för små och medelstora företag. De små och medelstora företagen delas upp i aktiebolag, enskild näringsverksamhet och handelsbolag.

Skattefelet för enskilda näringsverksamheter och aktiebolag bedöms vara ca två miljarder kronor vardera. Den fastställda skatten för enskilda näringsverksamheter är dock avsevärt lägre än aktiebolagens, vilket innebär att skattefelet som andel av fastställd skatt är betydligt högre för enskilda näringsidkare än för små och medelstora aktiebolag. Den lägre graden av regelefterlevnad bland enskilda näringsidkare kan främst förklaras av att de enskilda näringsidkarna ofta är mindre än aktiebolagen och att det bland små företag är vanligare att privata kostnader dragits av i verksamheten. Resultaten presenteras i tabell 16 och bedömningarna diskuteras i mer detalj i det följande.

Tabell 16 Bedömning av årligt kontrollerbart skattefel avseende mervärdesskatt för små och medelstora företag, 2014-2018

Population	Genomsnittligt skattefel (kr)	Population (antal)	Kontrollerbart skattefel (mdkr)	Fastställd skatt (mdkr)	Andel skattefel av fastställd skatt ¹⁾
Aktiebolag	6 200	344 800	2,1	179,4	1,2 %
<i>varav målpopulation</i>	7 200	292 300	2,1	177,0	1,2 %
<i>varav ej målpopulation</i>	1 100	52 500	0,1	2,4	2,4 %
Enskild näringsverksamhet	4 300	460 500	2,0	9,6	20,4 %
<i>varav målpopulation</i>	8 300	212 600	1,8	9,0	19,5 %
<i>varav ej målpopulation</i>	800	247 900	0,2	0,6	33,6 %
Handels- och kommanditbolag	10 300	35 300	0,4	6,4	5,7 %
Totalt	5 300	840 600	4,5	195,4	2,3 %

Källa: Skatteverkets beräkningar.

Det kontrollerbara momsfelet för små och medelstora företag har bedömts med utgångspunkt i slumpkontroller. Dessa har genomförts på både enskilda näringsidkare och aktiebolag, där 97 procent av aktiebolagen och 91 procent av de enskilda näringsidkarna varit momsregistrerade under de aktuella beskattningsåren. Med utgångspunkt i dessa kontroller har det kontrollerbara skattefelet avseende moms bedömts till 2,1 miljarder kronor för aktiebolagen och 1,8 miljarder kronor för de enskilda näringsverksamheterna i slumpkontrollernas målpopulation. Detta motsvarar skattefel om 1,2 och 19,5 procent av fastställd moms för aktiebolag respektive enskild näringsverksamhet.

Aktiebolag och enskilda näringsidkare med en omsättning som understigit 100 000 kronor har inte ingått i målpopulationen i slumpkontrollerna. Detsamma gäller handels- och kommanditbolag. Bedömningen för de minsta aktiebolagen samt för handels- och

kommanditbolag ägda av aktiebolag bygger i stället på antagandet att det kontrollerbara momsstattefelet, beräknat som andel av summan av deras in- och utgående moms, varit lika stort som motsvarande fel för aktiebolagen i slumpkontrollens målpopulation. För de minsta enskilda näringsidkarna samt för handels- och kommanditbolag ägda av fysiska personer har motsvarande antagande gjorts med utgångspunkt i de enskilda näringsidkarna i slumpkontrollens målpopulation. På detta sätt har skattefelet för aktiebolag och enskilda näringsidkare utanför slumpkontrollernas målpopulationer bedömts till 0,1 respektive 0,2 miljarder kronor årligen under perioden 2014–2018. För handels- och kommanditbolag bedöms det kontrollerbara skattefelet till 0,4 miljarder kronor årligen under samma period.

6. Punktskatter

Skattefelet för punktskatter har bedömts för skatt på alkohol, tobak och trängsel. Skattefelet för dessa punktskatter bedöms uppgå till 1,9 miljarder kronor 2019. Detta motsvarar 6,5 procent av den fastställda skatten för de bedömda punktskatterna. Bedömningarna är dock mycket osäkra.

Tabell 17 Bedömda punktskattefel 2019, miljarder kronor

Skatteslag	Bedömt skattefel (mdkr)	Fastställd skatt (mdkr)	Skattefel som andel av fastställd skatt
Alkoholskatt	1,7	15,0	11,1 %
Tobaksskatt	0,2	11,8	2,1 %
Trängselskatt ¹⁾	0,01	2,7	0,4 %
Totalt undersökta punktskatter	1,9	29,5	6,5 %

Källa: Skatteverkets beräkningar.

Not 1) Skattefelet för trängselskatten har justerats så att det relativa skattefelet för 2018 även antas gälla för 2019.

6.1. Skatt på alkohol och tobak

Alkohol beskattas med en volymbaserad punktskatt, vars storlek beror på typen av alkohol. Cigaretter beskattas med en styckskatt per cigarett plus en procentsats av detaljhandelspriset. Moms adderas på både alkohol och tobak efter att punktskatten lagts till.

Bedömningarna av punktskattefelet för alkohol baseras på uppgifter från Monitor-projektet, som är ett projekt som syftar till att följa förändringar i alkoholkonsumtion och som drivs av Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) sedan 2013.⁹ Inom Monitor-projektet tillfrågas ca 1 500 slumpmässigt utvalda personer varje månad om deras alkohol- och tobakskonsumtion, samt om ursprunget för konsumerad alkohol och tobak. Urvalet inkluderar individer mellan 17 och 84 år, som kan intervjuas på svenska och som har antingen ett fast eller mobilt telefonabonnemang. För att undvika glömskeeffekter tillfrågas intervjuobjekten om den senaste månadens konsumtion och införskaffning. CAN gör även en uppräkningsfaktor för att ta hänsyn till att självskattad konsumtion troligen underskattar den faktiska konsumtionen. Alkoholkonsumtionen räknas upp med en faktor bestämd utifrån skillnaden mellan självskattad köpt alkohol på Systembolaget och Systembolagets försäljningsstatistik.¹⁰

Skattefelet bedöms baserat på de uppgifter om alkohol som är insmugglad, hembränd, och köpt på internet som framkommer i intervjuundersökningen. I separata beräkningar görs

⁹ Före 2013 drevs projektet av Centrum för socialvetenskaplig drogforskning på Stockholms Universitet.

¹⁰ Uppräkningsfaktorn tar även hänsyn till att storkonsumenter troligtvis är underrepresenterade i att svara på enkäter. För en full beskrivning av hur uppräkningsfaktorerna tas fram, se CAN-rapporternas appendix. <https://www.can.se/publikationer/tobaksvanor-i-sverige-2003-2019/>, <https://www.can.se/publikationer/alkoholkonsumtionen-i-sverige-2019/>

även en bedömning av skattefelet som har sin grund i reseinförsel av alkohol till Sverige. Anledningen till att dessa beräkningar görs separat är att det i mängdbedömningen av reseinförd alkohol är svårt att separera laglig från olaglig införsel.

Gällande punktskattefelet för tobak redovisas enbart bedömningar för skattefelet avseende cigaretter. Detta beror på att data för snus och andra tobaksprodukter än cigaretter är bristfällig. Det är emellertid troligt att punktskattebortfall för cigaretter utgör den största delen av skattefelet för tobak, eftersom cigaretter utgör majoriteten av den registrerade tobakskonsumtionen i Sverige. Precis som för alkohol bedöms skattefelet avseende reseinförda cigaretter till Sverige i en separat beräkning. CAN räknar upp estimatet för cigarettkonsumtion till att motsvara den totala svenska konsumtionen, men korrigerar på liknande sätt som för alkoholkonsumtionen för att självskattad konsumtion underskattar faktisk konsumtion. Denna korrigerings görs med hjälp av skillnaden mellan självrapporterade köp av registrerade cigaretter och registrerad beskattad försäljning av cigaretter i Sverige. Utifrån denna skillnad beräknas en kvot som används för att vikta upp självrapporterade reseinförda cigaretter och smuggelcigaretter.

Siffrorna för registrerad cigarett- och alkoholförsäljning baseras på preliminära siffror som rapporteras i Finansdepartementets Beräkningskonventioner¹¹ för respektive år. Detta innebär att uppräkningskvoterna och därmed siffrorna för bland annat smugglad alkohol eller tobak kan ändras för specifika år i senare CAN-rapporter. Ibland gör även CAN metodologiska förändringar. År 2018 ändrades till exempel frågeformuläret något gällande frågor om cigaretter.

Den uteblivna punktskatten för alkohol beräknas till 1,14 miljarder kronor för 2019 om illegal reseinförsel inte inkluderas. Inkluderas i stället *all* reseinförsel som om den borde ha belagts med alkoholskatt är skattefelet för alkoholskatt i stället 3,75 miljarder. Intäkterna från punktskatterna för alkohol uppgick 2019 till 14,99 miljarder, vilket innebär att alkoholskattefelet utgör ca 7,6 procent av fastställd alkoholskatt om reseinförseln inte inkluderas. Om det i stället antas all reseinförsel borde belagts med alkoholskatt är skattefelet i stället ca 25 procent av fastställd alkoholskatt. I realiteten ligger skattefelet troligen någonstans emellan dessa siffror, eftersom reseinförsel av alkohol är tillåten för privat bruk utan att den deklarerar och beläggs med alkoholskatt. I avsaknad av empirisk grund för hur stor del av reseinförseln som borde beskattas, antas att 20 procent av reseinförseln är olaglig. Punktskattefelet för alkohol blir då 1,66 miljarder kronor, vilket motsvarar 11,1 procent av den fastställda skatten.

Den uteblivna punktskatten för cigaretter beräknas till 0,16 miljarder kronor respektive 0,6 miljarder kronor om antingen ingen eller all reseinförsel antas vara illegal. Punktskatteintäkterna för tobak 2019 var 11,81 miljarder vilket innebär att skattefelet utgör ca 1,4 procent av fastställd tobaksskatt om reseinförseln antas helt legal, och ca 5,1 procent om reseinförsel antas vara helt illegal. På samma sätt som för alkoholskattefelet antas, i avsaknad av empiriskt underlag, att 20 procent av reseinförseln är olaglig. Punktskattefelet för cigaretter bedöms därmed till 0,25 miljarder kronor, vilket motsvarar 2,1 procent av den fastställda skatten.

¹¹ Finansdepartementet ger årligen ut en rapport som beskriver hur offentligfinansiella effekter till följd av ändrade skatte- och avgiftsregler beräknas och redovisas, exempelvis Beräkningskonventioner 2020, Finansdepartementet 25 september 2019, <https://www.regeringen.se/4a7785/contentassets/eab5f519d5ad4ade95b02390c700b2ff/berakningskonventioner-2020.pdf>.

6.2. Trängselskatt

Trängselskatt är en avgift som tas ut för att färdas på en specifik väg vid ett speciellt tillfälle. Syftet är att minska trafiken i hårt belastade områden. Efter det så kallade Stockholmsförsöket 2006 infördes trängselskatt i Stockholm 2007. I Göteborg infördes trängselskatt 2013.

Skattefelet för trängselskatt har bedömts genom att en uppskattning av den förväntade avgiften multipliceras med antalet passager av bilar där man inte kunnat identifiera registreringsskylten. Att registreringsskylten inte kan identifieras kan både bero på medveten manipulation och på andra faktorer. Transportstyrelsen som samlar in denna statistik redovisar kategorierna var för sig, men påtalar att en exakt åtskillnad inte kan göras. Estimat för väntad avgift beräknas genom att ta fram en genomsnittavgift för en passage baserat på passagestatistik för olika tidpunkter. År 2018 var genomsnittsavgiften ca 18,9 kronor för Stockholm och ca 13,4 kronor för Göteborg.

Skattefelet på grund av oläsliga skyltar var ca 6,7 miljoner kronor 2018 i Stockholm. Övertäckta/manipulerade skyltar motsvarade ett skattefel på ca 340 000 kronor. För Göteborg var motsvarande siffror ca 3,5 miljoner kronor och ca 320 000 kronor. Totalt utgjorde skattefelet för trängselavgifter ca 10,9 miljoner kronor 2018, vilket motsvarar 0,4 procent av fastställd trängselskatt.

7. Skattefelets utveckling

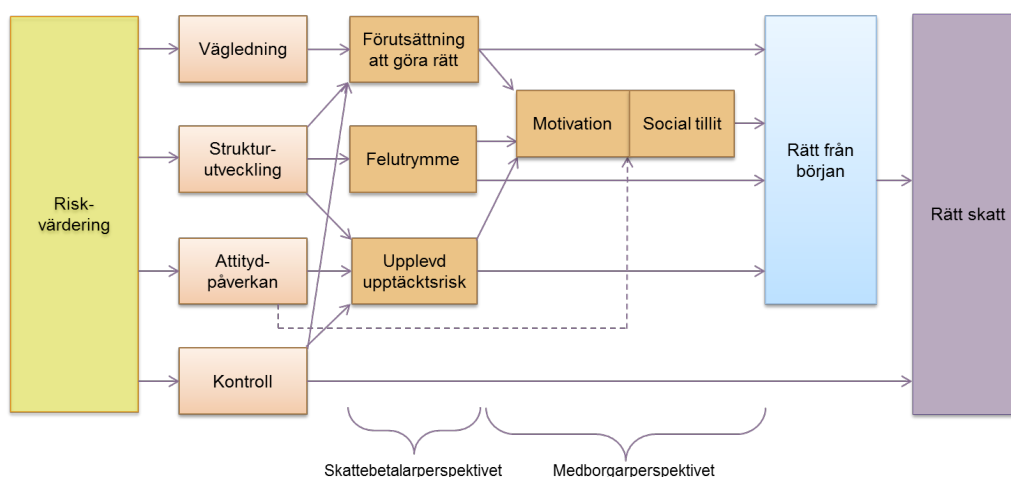
Regleringsbrevets återrapporteringskrav avser både skattefelets storlek och i vilken grad skattefelet har förändrats. På grund av både den osäkerhet som gäller för de flesta bedömningar av skattefelets storlek som presenteras i denna rapport och den begränsade tidsperiod som undersökts används i stället en indikatormetod för att beskriva utvecklingen. Metoden har utvecklats på Skatteverket och har använts i Skatteverkets årsredovisning sedan 2015 för att bedöma skattefelets utveckling under de tre föregående åren. I detta kapitel presenteras metoden samt dess resultat för perioden 2018–2020.

7.1. Skattefelsindikatorer

En indikator definieras som ”tecken på något” eller att ”göra något troligt” och är ett mått som kan användas i bedömningen av framgång i förhållande till uppställda mål eller policier.¹² Den används när resultat inte kan mätas på ett entydigt sätt och ska ses som en indikation på att målet är uppnått eller att man är på rätt väg mot målet. Beroende på hur långt ifrån målet i effektkedjan indikatorn befinner sig, kan man lägga olika stor vikt vid måttet.

Den effektkedja som Skatteverket använder för att kunna beskriva antaganden och analysera hur olika åtgärder påverkar skattefelet är en teoretisk modell kallad skattefelsmodellen.

¹² ESV:s websida, <https://www.esv.se/statens-ekonomi/redovisning/resultatredovisning/resultatindikatorer/>.

Figur 2 Skattefelsmodellen som effektkedja

Den beskriver mekanismerna bakom skattefelet i termer av fem skattefelsfaktorer:

- Förutsättningar att göra rätt
- Felutrymme
- Upplevd upptäcktsrisk
- Motivation
- Social tillit

De åtgärder Skatteverket kan vidta i syfte att minimera skattefelet delas i modellen in i fyra kategorier:

- Vägledning
- Strukturutveckling
- Attitydpåverkan
- Kontroll

Genom att tydliggöra samspelet mellan Skatteverkets agerande och andra faktorer i samhället beskriver modellen förutsättningarna för Skatteverkets uppdrag att ta in den beslutade skatten med så litet skattefel som möjligt. Syftet med skattefelsmodellen är inte att anvisa en metod för att mäta skattefelet, men den kan användas för att systematiskt kunna sammanställa information som kan bidra till en bedömning av skattefelets utveckling.

För att bedöma skattefelets utveckling har ett antal indikatorer tagits fram. Några av dessa avser att direkt indikera bristande regelefterlevnad, och är indikatorer för själva skattefelet. Andra svarar mot de fem bakomliggande skattefelsfaktorerna i skattefelsmodellen. De indikatorer som valts kommer huvudsakligen från Skatteverkets årliga enkätundersökningar till privatpersoner och företag men bygger även till viss del på data från uppföljningen av deklareringshanteringen. Ju närmare indikatorerna speglar skattefelet och de olika skattefelsfaktorerna, desto mer träffsäker blir bedömningen av skattefelets utveckling. Vid bedömningen läggs störst vikt vid indikatorer som går direkt mot skattefelet (se avsnitt 7.1.1) och lägre vikt på indikatorerna på utvecklingen av de fem bakomliggande skattefelsfaktorerna (se avsnitt 0).

7.1.1. Indikatorer på skattefelets utveckling

Skatteverket genomför årligen attitydundersökningar riktade till privatpersoner och företag. Utifrån dessa undersökningar har indikatorer för skattefelet utvecklats. En skattefelsindikator beräknas som ett medelvärde av svaren på ett antal påståenden om fuskännedom och skattemoral. Tidigare år ingick endast tre påståenden i skattefelsindikatorn, men för att spegla fler perspektiv innehåller den sedan 2020 åtta påståenden för privatpersoner och sex påståenden för företagare. Av samma anledning presenteras nu ett antal påståenden om skattefusk för sig. De olika påståenden som används presenteras i tabell 18.

Tabell 18 Påståenden i Skatteverkets årliga attitydundersökningar som används som skattefelsindikatorer

Respondent	Påståenden	Ingår i samman-satt indikator	Särredovisas som indikator
Privatpersoner	Jag känner personligen någon eller några som skattefuskar	X	X
	Jag känner någon som arbetat svart under det senaste året	X	X
	Jag känner någon som anlitat svart arbetskraft under det senaste året	X	X
	Jag skulle kunna tänka mig att arbeta svart eller på annat sätt fuska med skatten om jag visste att det inte skulle upptäckas. (ny)	X	
	Det är OK att folk arbetar svart. (ny)	X	
	Jag känner en moralisk plikt att hålla mig till skattereglerna. (ny)	X	
	Personer i min omgivning skulle tycka att jag gjorde fel om jag arbetade svart. (ny)	X	
	Man har rätt att chansa/testa olika avdrag i deklARATIONEN. (ny)	X	
Företag	Jag känner personligen företagare som skattefuskar	X	X
	Vårt företag är i stor utsträckning utsatt för konkurrens från företag i branschen som skattefuskar	X	X
	Svarta löner förekommer ofta i vår bransch. (ny)	X	
	Jag känner en moralisk plikt att hålla mig till skattereglerna. (ny)	X	
	Man har rätt att chansa/testa i deklARATIONEN om gränsen är oklar mellan vilka kostnader som ska räknas till företaget och vilka kostnader som är privata. (ny)	X	
	Jag har förståelse för om en företagare någon gång drar av privata utgifter på företaget. (ny)	X	

Källa: Skatteverkets årliga attitydundersökningarna 2018–2020.

Resultaten för indikatorerna som går direkt mot skattefelet från de årliga attitydundersökningarna 2018–2020 presenteras i tabell 19.

Tabell 19 Indikatorer direkt mot skattefelet, procent respektive medelvärde

	Andel instämmer		
	2018	2019	2020
Privatpersoners uppfattning			
Jag känner personligen någon eller några som skattefuskar	10 %	6 %	6 %
<i>Kvinnor</i>	9 %	4 %	5 %
<i>Män</i>	11 %	8 %	8 %
Jag känner någon som arbetat svart under det senaste året	26 %	19 %	18 %
<i>Kvinnor</i>	23 %	14 %	16 %
<i>Män</i>	28 %	24 %	19 %
Jag känner någon som anlitat svart arbetskraft under det senaste året	22 %	16 %	15 %
<i>Kvinnor</i>	21 %	14 %	15 %
<i>Män</i>	24 %	19 %	14 %
Företagares uppfattning			
Jag känner personligen företagare som skattefuskar	10 %	8 %	7 %
Vårt företag är i stor utsträckning utsatt för konkurrens från företag i branschen som skattefuskar	21 %	22 %	18 %
Indikator för skattefelets utveckling (medelvärde)			
Privatpersoners uppfattning ¹⁾	4,21	4,37	4,39
<i>Kvinnor¹⁾</i>	4,32	4,51	4,46
<i>Män¹⁾</i>	4,10	4,24	4,32
Företagares uppfattning ¹⁾	4,37	4,38	4,34

Källa: Skatteverket, Resultat från de årliga attitydundersökningarna 2018–2020.

Not 1) Indikatorn för skattefelets utveckling är ett medelvärde som är framräknat så att ett för Skatteverket och skattesystemet fördelaktigt resultat motsvaras av ett högt medelvärde för åtta frågor i attitydundersökningen.

Resultatet från undersökningen riktad till privatpersoner indikerar att kännedomen om skattefusk och personer som arbetat svart eller anlitat svart arbetskraft har minskat mellan 2018 och 2020. Skillnaden mellan 2018 och 2020 är statistiskt säkerställd för alla tre frågorna, både totalt och för män och kvinnor separat. Skillnaderna i resultat mellan 2019 och 2020 är inte statistiskt säkerställda för dessa indikatorer. Den sammanvägda indikatorn för skattefelets utveckling visar en statistiskt säkerställd förbättring för privatpersoner mellan 2018 och 2020. Skillnaden mellan 2019 och 2020 är inte statistiskt säkerställd totalt sett, eller hos kvinnor. Däremot är skillnaden mellan 2019 och 2020 för män statistiskt säkerställd.

Resultaten från undersökningen riktad till företag visar inte på någon betydande skillnad i upplevelsen av illojal konkurrens. Däremot har företagarnas personliga kännedom om andra företagare som skattefuskar minskat något mellan 2018 och 2020.

Den sammanvägda indikatorn på skattefelets utveckling för företag visar inte på några statistiskt säkerställda skillnader mellan åren.

Som samlad bedömning av resultatet från attitydundersökningen 2020 kan utvecklingen över tid ses som positiv. För både privatpersoner och företagare håller det goda resultatet för kännedom om skattefusk eller svartarbete i sig från 2019 års undersökning, och de sammanvägda indikatorerna ligger fortsatt på relativt höga nivåer.

7.1.2. Indikatorer på skattefelsfaktorernas utveckling

De fem skattefelsfaktorerna (förutsättningar att göra rätt, felutrymme, upplevd upptäcktsrisk, motivation och social tillit) beskriver faktorer som påverkar skattefelet i Skatteverkets skattefelsmodell. Indikatorer på hur respektive skattefelsfaktor har förändrats över den senaste treårsperioden har tagits fram. Några av indikatorerna bygger på uppföljningsdata från Skatteverkets verksamhet medan andra bygger på uppfattningar hos privatpersoner och företag som kan utläsas ur frågor från Skatteverkets årliga

attitydundersökningar 2018–2020. Indikatorerna kan anta ett värde mellan 1 och 5 och är baserat på ett medelvärde av flera olika påståenden. Ju närmre 5 indikatorns värde ligger, desto bättre är resultatet. Nedan presenteras först uppbyggnaden av de olika indikatorerna och därefter årets resultat för dessa.

Förutsättningar att göra rätt

Indikatorerna för skattefelsfaktorn *förutsättningar att göra rätt* ska spegla hur lätt det är att göra rätt från början. Det fångas både av mått avseende utvecklingen av olika typer av stödsystem och av mått som speglar uppfattningar hos privatpersoner och företag om förutsättningarna att göra rätt.

Förutsättningar att göra rätt handlar dels om komplexiteten i regelverken, dels om skattebetalarnas förutsättningar att hantera denna komplexitet. En ökad komplexitet i regelverken kan motverkas genom en utveckling av systemstöden så att förutsättningarna att göra rätt inte försämras. Som mått används inlämning av e-deklarationer¹³, kombinerat med ett mått som ska spegla omfattningen av formella fel. Ett formellt fel kan avse att uppgifter i exempelvis en arbetsgivardeklaration oavsiktligt fyllts i felaktigt. Om e-deklarationerna innehåller en stor andel korrekta, förfyllda uppgifter krävs färre ändringar av skattebetalaren och antalet formella fel minskar.

Som indikator på förutsättningarna att göra rätt används genomsnittet av ett antal påståenden i den årliga enkätundersökningen. Påståendena presenteras i tabell 20.

Tabell 20 Påstående som ligger till grund för indikatorerna för *förutsättningar att göra rätt*

Privatpersoner	Företag
1. Det är enkelt att deklarerera.	1. Det är enkelt för företag att lämna uppgifter om olika skatter.
2. Det är enkelt att hitta på Skatteverkets webbplats.	2. De kostnader och den tid det tar för ett företag att göra rätt för sig med skatterna är rimliga.
3. Informationen på webbplatsen var tillräcklig för att lösa mina ärenden.	3. Det är lätt att få information från Skatteverket.
4. Det är enkelt att komma i kontakt med Skatteverket. (ny)	4. Det är enkelt att hitta på Skatteverkets webbplats.
5. Skatteverkets tjänstemän lyssnar på mig. (ny)	5. Informationen på webbplatsen var tillräcklig för att lösa mina ärenden.
6. Skatteverkets tjänstemän talar om hur jag kan lösa mina problem. (ny)	6. Skatteverkets tjänstemän lyssnar på mig. (ny)
7. Skatteverkets tjänstemän utgår från att jag vill göra rätt. (ny)	7. Skatteverkets tjänstemän talar om hur jag kan lösa mina problem. (ny)
8. Jag litar på att de svar jag får från Skatteverkets tjänstemän är korrekta. (ny)	8. Skatteverkets tjänstemän utgår från att jag vill göra rätt. (ny)
9. Det är enkelt att använda e-tjänster på webbplatsen. (ny)	9. Jag litar på att de svar jag får från Skatteverkets tjänstemän är korrekta. (ny)
10. Om jag har behov av hjälp kan jag med förtroende vända mig till Skatteverket. (ny)	10. Det är enkelt att använda tjänster på webbplatsen. (ny)
	11. Skatteverkets e-tjänster har fungerat när jag har behövt använda dem. (ny)
	12. Det är enkelt att komma i kontakt med Skatteverket. (ny)
	13. Skatteverket är tydliga med vilka rättigheter och skyldigheter som gäller för mitt företag. (ny)
	14. Det är enkelt att dra gränsen mellan vilka kostnader som ska räknas till företaget och vilka kostnader som är privata. (ny)
	15. Om jag har behov av hjälp kan jag med förtroende vända mig till Skatteverket. (ny)

¹³ Inkomstdeklarationer, INK1, för privatpersoner och enskilda näringsidkare samt moms och arbetsgivardeklarationer.

Felutrymmet

Med *felutrymmet* avses det tekniska utrymmet i olika delar av skattesystemet för att redovisa fel underlag för beskattning. Förekomsten av tredjemansuppgifter som kan förtryckas på deklarationsblanketterna är något som minskar det tekniska utrymmet för fel. Ju högre grad av den slutliga skatten som kan fastställas utifrån förifyllda uppgifter, desto mindre är det tekniska felutrymmet och därmed också risken för skattefel. Felutrymmet påverkas också av Skatteverkets kontroller – ju fler och bättre kontroller som utförs desto mindre blir felutrymmet.

Som indikator för felutrymmet används andelen inkomstdeklarationer 1 som lämnats in utan ändring¹⁴. En potentiell svaghet i denna indikator är att det inte finns möjlighet att fånga eventuella skillnader i kontrollrutiner mellan åren.

De årliga attitydundersökningarna innehåller frågor om privatpersoners och företagens möjlighet att fuska med skatten. Resultaten bedöms dock inte vara lika tillförlitliga som andelen utan ändring och används därmed inte som indikatorer.

Upplevd upptäcktsrisk

Skattefelsfaktorn *upplevd upptäcktsrisk* handlar främst om skattebetalarnas uppfattning av risken att felaktigt deklarerade uppgifter upptäcks. Som indikatorer används därför resultat från de årliga enkätundersökningarna. Här beräknas genomsnitt av i vilken utsträckning de svarande instämmer i ett antal påståenden.

Tabell 21 Påståenden som utgör indikatorn för upplevd upptäcktsrisk

Privatpersoner	Företag
1. Det är troligt att Skatteverket skulle upptäcka om någon i min omgivning skattefuskade.	1. Det är troligt att Skatteverket skulle upptäcka om ett företag i min bransch skattefuskade.
2. Skatteverket är bra på att bekämpa skattefusket.	2. Skatteverket är bra på att bekämpa skattefusket bland företagen.
3. Det finns stora möjligheter för någon i min ekonomiska ställning att undanhålla inkomster.	3. Det finns stora möjligheter för företag att fuska med skatten.
4. Det finns stora möjligheter för någon i min ekonomiska ställning att göra felaktiga avdrag.	4. Om ett företag i min bransch skattefuskar och blir upptäckt blir det allvarliga konsekvenser för företaget (ny)
5. Om någon i min omgivning skattefuskar och blir upptäckt blir det allvarliga konsekvenser för personen (ny)	

Motivation

Den fjärde skattefelsfaktorn, *motivation*, handlar definitionsmässigt om skattebetalarnas uppfattning och mäts därför utifrån resultat från de årliga enkätundersökningarna. Det finns flera saker som kan påverka skattebetalarnas motivation att redovisa och betala rätt skatt och därför beräknas indikatorerna som genomsnitt av i vilken utsträckning de svarande instämmer i ett antal påståenden.

¹⁴ Andel av alla inkomstdeklarationer för fysiska personer (INK1) som saknar förtryckt näringskröss och där den slutliga skatten fastställts utifrån de förifyllda uppgifterna utan ändringar.

Tabell 22 Påståenden som utgör indikatorn för motivation.

Privatpersoner	Företag
1. Jag har blivit rättvist behandlad av Skatteverket (ny)	1. Skatteverket har behandlat mitt företag på ett rättvist sätt (ny)
2. Skatteverket behandlar alla skattebetalare på ett rättvist sätt (ny)	2. Skatteverket behandlar alla företag på ett rättvist sätt (ny)
3. I Sverige betalar alla eller nästan alla den skatt de ska (ny)	

Social tillit

Social tillit syftar på privatpersoners och företags tillit till samhällets institutioner i vid mening. Indikatorerna baseras därför på enkätfrågor om förtroendet för Skatteverkets sätt att sköta sin uppgift och förtroendet för myndigheter i allmänhet. Indikatorerna motsvaras av medelvärden av i vilken utsträckning de svarande instämmer i dessa påståenden som ställs till både privatpersoner och företag.

Tabell 23 Påståenden som utgör indikatorn för social tillit

Privatpersoner	Företag
1. Jag har förtroende för Skatteverkets sätt att sköta sin uppgift.	1. Jag har förtroende för Skatteverkets sätt att sköta sin uppgift.
2. Jag har förtroende för myndigheter i allmänhet.	2. Jag har förtroende för myndigheter i allmänhet.
3. Jag litar på de flesta människor (ny)	3. Jag har förtroende för Skatteverkets sätt att hantera uppgifter som rör mitt företag (ny)
4. Jag har förtroende för Skatteverkets sätt att hantera uppgifter som rör mig (ny)	

Resultat

I nedanstående tabell redovisas indikatorerna för respektive skattefelsfaktor. Enkätresultaten redovisas som medelvärden¹⁵ av svaren på de påståenden som ingår i en indikator, för privatpersoner respektive företag.

Svarsskalan är en instämmandeskala från 1 till 5 för samtliga påståenden som använts från Skatteverkets årliga attitydundersökningar. För negativt formulerade påståenden, det vill säga när det önskade resultatet är att privatpersonerna eller företagen inte instämmer, har ett ”standardiserat värde” beräknats (6 minus det ursprungliga värdet), så att ett för Skatteverket och skattesystemet fördelaktigt resultat alltid motsvaras av ett högt värde.

För utvecklingen gällande förutsättningarna att göra rätt har andelen e-deklarationer för inkomstdeklaration 1, inkomstdeklaration 2 och momsdeklarationen ökat under treårsperioden. Andelen formella fel avseende moms är oförändrad. Avseende arbetsgivaravgifter har andelen formella fel ökat kraftigt från 2018 till 2019 för att sedan minska 2020. Även detta är en följd av införandet av arbetsgivardeklaration på individnivå. Från 2019 årsberäkning ingår misstämningar som inte redovisats som formella fel i arbetsgivardeklarationen tidigare vilket innebär att siffrorna för 2018 och 2019–2020 inte är jämförbara. Jämför man istället enbart 2019 med 2020 så syns en minskning av andel formella fel från 5,0 till 4,2 procent.

¹⁵ Tidigare har medelvärdet exkluderat privatpersoner eller företag som valt att svara ”Ingen uppfattning” på ett eller flera av påståendena. Eftersom antalet påståenden utökats markant för flera av indikatorerna räknas medelvärden nu ut så att hänsyn tas även till dessa individers svar. Värdet för de historiska indikatorerna har räknats om på samma sätt, och kan därför skilja sig åt från tidigare publicerade resultat för dessa år

Andelen förifyllda inkomstdeklarationer utan ändring ökar, vilket tyder på minskat felutrymme.

När det gäller de indikatorer på skattefelsfaktorer som baseras på enkätfrågor är utvecklingen mellan 2018 och 2020 fördelaktig avseende privatpersoner. För alla resultat, med undantag för indikatorn för motivation, är skillnaden mellan 2020 och 2018 statistiskt säkerställda. Det gäller dock inte skillnaden mellan 2020 och 2019. Avseende social tillit har resultatet förbättrats även för företagen, och skillnaderna mellan åren är statistiskt säkerställda. Företagens uppfattningar om förutsättningar att göra rätt, upplevd upptäcktsrisk och motivation är däremot i stort sett oförändrade jämfört med tidigare år.

Tabell 24 Indikatorer avseende skattefelsfaktorer

Andel/Medelvärde	2018	2019	2020
Förutsättningar att göra rätt¹⁾			
Andel e-deklarationer privatpersoner	87 %	88 %	90 %
Andel e-deklarationer företag (inkomstdeklaration 1)	45 %	48 %	52 %
Andel e-deklarationer företag (inkomstdeklaration 2)	50 %	56 %	58 %
Andel e-deklarationer moms	87 %	91 %	93 %
Andel formella fel av det totala antalet grundbeslut, moms	0,5 %	0,3 %	0,3 %
Andel formella fel av det totala antalet grundbeslut, arbetsgivaravgifter	0,3 %	5,0 %	4,2 %
Andel formella fel av det totala antalet grundbeslut, avdragen skatt	0,4 %	0,5 %	0,3 %
Privatpersoners uppfattning ²⁾	4,15	4,26	4,25
Företagares uppfattning ²⁾	3,90	3,98	4,10
Felutrymme			
Andel förifyllda inkomstdeklarationer utan ändring (ej näringsidkare)	76,3 %	76,5 %	77,2 %
Upplevd upptäcktsrisk			
Privatpersoners uppfattning ²⁾	3,97	4,14	4,08
Företagares uppfattning ²⁾	3,77	3,89	3,92
Motivation			
Privatpersoners uppfattning ²⁾	3,91	3,85	4,04
Företagares uppfattning ²⁾	4,49	4,31	4,40
Social tillit			
Privatpersoners uppfattning ²⁾	3,74	3,92	3,97
Företagares uppfattning ²⁾	3,92	4,09	4,24

Källa: Skatteverket: Resultat från de årliga attitydundersökningarna 2018–2020 samt verksamhetssystemet Guppi.

Not 1) Från och med 1/1 2019 så lämnas arbetsgivardeklarationen på individnivå via tjänsten *Arbetsgivardeklaration* på skatteverkets hemsida. Andel e-deklarationer arbetsgivaravgift utgår därmed som indikator. Andelen deklarationer via tjänsten uppgår för 2020 till 100 procent.

Not 2) Svarsskalan är 1–5. Ett medelvärde är framräknat så att ett för Skatteverket och skattesystemet fördelaktigt resultat motsvaras av ett högt medelvärde för samtliga frågor.

7.2. Skattefelets förändring på lång sikt

Under 2019 genomförde Skatteverket två analyser som gav indikationer på skattefelets förändring på längre sikt. Dessa analyser presenterades även i Skatteverkets årsredovisning för 2019. Den första av dessa studier omfattade hushållens medvetna svartköp och den andra omfattningen av kontrollerbart svartarbete i vid bemärkelse. Analyserna replikerade studier utförda av Skatteverket för drygt 10 år sedan. Resultaten ger därmed en bild av hur medvetna svartköp och svartarbete har förändrats mellan de två analyserade perioderna. Denna mer långsiktiga analys kompletterar bilden av skattefelets kortsiktiga förändring som baseras på indikatorerna presenterade i avsnitt 7.1. Den långsiktiga analysen indikerar att skattefelet har minskat, åtminstone när det gäller den typ av skattefusk som är synligt för privatpersoner och företagare.

7.2.1. Hushållens medvetna svartköp 2005 och 2019

Skatteverket beställde under 2019 en enkät om hushållens medvetna köp av svarta tjänster¹⁶. Enkäten innehöll frågor som motsvarade de frågor som ställdes i en enkät utförd 2005. Frågorna ställdes i Demoskoppanelen¹⁷, som består av ett stort antal medlemmar (2 312 svar 2005, 6 874 svar 2019) i åldern 18-89 år. Demoskop har i efterhand viktat svaren för att resultaten på bästa sätt ska återspegla det svenska folket i sin helhet.

Undersökningen syftar till att mäta hur beteendet kring svartarbete kan ha utvecklats mellan 2005 och 2019, samt att ta fram en miniminivå för hushållens konsumtion av svarta tjänster. En uppräknig av svaren från undersökningarna till alla hushåll i Sverige indikerar att hushållens medvetna konsumtion av svarta tjänster har minskat, från 11,3 miljarder kronor år 2005 till 3,0 miljarder kronor år 2019. Detta kan sägas utgöra en lägre gräns för omfattningen av hushållens svartköp, eftersom olika problem med att uppskatta omfattningen av svartköp via enkäter leder till underskattningar.

Andelen som svarade att de köpt någon tjänst svart under det senaste året minskade från 32 procent 2005 till 13 procent 2019. Även andelen som svarat att de skulle försöka köpa arbetet svart om de skulle anlita någon för ett arbete i sitt hem har minskat kraftigt. Andelen som svarade ”Ja, troligen” eller ”Ja, absolut” minskade från 37 till 9 procent mellan 2005 och 2019. Skillnaden mellan 2005 och 2019 är statistiskt säkerställd avseende samtliga ovanstående förändringar. Generellt sett är skillnaderna små mellan olika demografiska grupper i andelen som köpt någon tjänst svart 2019. Det fanns större skillnader mellan grupperna 2005.

Undersökningarna ger inte svar på varför svartköpen har minskat. Under tidsperioden har det skett flera förändringar som kan ha påverkat nivån av svartköp. Införandet av ROT- och RUT-avdraget har förändrat relativpriset mellan vit- och svartköp för olika tjänster, medan införandet av kassaregister och personalliggare har förändrat möjligheterna att sälja en tjänst svart. En minskad användning av kontanter kan ha påverkat såväl den faktiska som den medvetna omfattningen av svartköp. Skattesänkningar, till exempel jobbskatteavdraget och sänkt bolagsskatt, kan också ha påverkat relativpriserna. Därtill kommer Skatteverkets och andra myndigheters arbete med att motverka den svarta ekonomin.

Skillnaden mellan undersökningsåren är stor avseende hur undersökningsdeltagarna har rapporterat egna köp av svarta tjänster, men när det gäller uppfattningen om förekomst av svarta tjänster i samhället är förändringen mellan 2005 och 2019 inte lika kraftig, och svaren varierar stort. I 2019 års mätning var det 43 procent som trodde att det var högst en fjärdedel av hushållen som köpt svarta tjänster under det senaste året (en ökning från 31 procent 2005), samtidigt som 26 procent trodde att mer än hälften av alla hushåll köpt svarta tjänster (en minskning från 37 procent 2005). Troligen lever uppfattningen om att andra fuskar i viss grad kvar i individens medvetande, trots vad som förefaller vara en stor faktisk förändring.

7.2.2. Svartarbetets utveckling: Jämförelse av revisionsresultat

Den *svarta* ekonomin avser inkomster som utgår från lagliga ekonomiska aktiviteter som borde redovisas och beskattas i Sverige men som varken, delvis eller i sin helhet, redovisas eller beskattas. Medvetna strategier såsom skatteflykt och skattesmitning kan vara orsaker till svarta inkomster, men även oaktsamhet och ofrivilliga fel kan leda till utebliven redovisning. Svartarbete avser i detta sammanhang fel- eller oredovisade löner till anställda eller fel- eller

¹⁶ Skatteverket (2020), Hushållens medvetna köp av svarta tjänster 2005 och 2019, Rapport 2020 01 16.

¹⁷ Se <https://demoskop.se/erbjudandet/demoskoppanelen/> för mer information om undersökningen.

oredovisade inkomster av näringsverksamhet för enskilda näringsidkare och fysiska delägare i handelsbolag. Med de verktyg som Skatteverket har till sitt förfogande i sina revisioner finns möjlighet att hitta en del av de fel som leder till att inkomster inte redovisas. Exempelvis är det i allmänhet möjligt att upptäcka när privata kostnader för ägare eller anställda tagits upp som kostnader i en näringsverksamhet i stället för att betalas av den enskilde. Dessa fel utgör troligtvis merparten av de fel som är kontrollerbara med Skatteverkets tillgängliga metoder och som utgör underlaget för våra beräkningar. Andra oredovisade inkomster kan vara svårare att hitta i revisioner.¹⁸

Skatteverket uppskattade i rapporten *Svartköp och svartjobb i Sverige* (Skatteverket 2006) de svarta inkomsterna med hjälp av revisioner som avsåg inkomståren 1995 till 2003. En uppdatering av siffrorna gjordes 2020 i Skatteverkets rapport "Svarta arbetsinkomster: beräkningar baserade på Skatteverkets revisioner" med revisioner som avsåg inkomståren 2010 till 2016. I båda analyserna ingick revisioner som genomförts på ett slumpmässigt urval, men huvuddelen av revisionerna var baserade på riskbaserade urval och kan inte anses vara representativa för populationen. Det går därmed inte att med statistisk säkerhet fastställa generella slutsatser. Studiens fördel är i stället att resultaten är jämförbara med dem som framkom i 2006 års studie

Metod

Det är rimligt att anta att de företag Skatteverket granskar i genomsnitt begår mer fel än vad samtliga företag gör i genomsnitt, givet att ett beslut om att genomföra en revision oftast baseras på riskindikatorer. För att delvis motverka denna bristande representativitet används den så kallade revisionsmetoden som diskuteras i OECD (2002). Revisionsmetoden går kortfattat ut på att kompensera för den ovannämnda snedvridningen av urvalet genom att i efterhand stratifiera urvalet efter juridisk form, storlek, sektor och/eller aktivitet (SNI-kod).

Skatteverket har utifrån 28 173 revisioner uppskattat de kontrollerbara svarta arbetsinkomsterna för hela ekonomin. För att fördela ett uppskattat värde av svart arbetsinkomst på hela ekonomin utgår vi ifrån de olika stratum, beräknar ändringens andel av det belopp som granskats (lönesumma för anställda eller över- eller underskott för enskilda näringsidkare och fysiska delägare i handelsbolag) och antar att motsvarande stratum inom populationen har samma andel svart arbetsinkomst i förhållande till sin lönesumma eller inkomst.

Resultat

Analysen resulterar i en uppskattning av de svarta arbetsinkomsterna på totalt 91 miljarder kronor i genomsnitt per år för perioden 2010-2016.¹⁹ Det motsvarar ca 6 procent av de totala arbetsinkomsterna och 2,3 procent av BNP. I Skatteverkets rapport från 2006 uppskattades svartarbetet till 71 miljarder kronor i genomsnitt per år för perioden 1995-2003, vilket motsvarade 7 procent av arbetsinkomsterna och 3 procent av BNP.²⁰ Skillnaden i resultat mellan de två analyserna förklaras till stor del av ändrad metodik för att extrapolera revisionsresultaten till populationen. Används samma metodik som i Skatteverkets rapport

¹⁸ Exempelvis om en ersättning betalas kontant, eller överförs direkt till ett privat konto utan att faktureras.

¹⁹ Denna siffra på 91 miljarder kronor exkluderar de svarta inkomster som hittats under revisionerna, eftersom de inte är svarta längre.

²⁰ I Skatteverkets rapport 2008:1, "Skattefelskarta för Sverige" bedömdes de svarta arbetsinkomsterna uppgå till 115-120 mdkr, vilket innefattade även det svartarbete som inte kan uppskattas med revisioner. Det föranledde ett Skattefel på 66 mdkr. I denna rapport använder vi inte svartarbetsberäkningarna för att uppskatta skattefelet. I Skatteverkets rapport (2020) "Svarta arbetsinkomster: beräkningar baserade på Skatteverkets revisioner" diskuteras svårigheterna med att beräkna ett skattefel utifrån svartarbetet.

från 2006 blir de svarta inkomsterna i den nya undersökningen högre totalt sett, men som andel av BNP blir resultatet det samma som i den tidigare rapporten, det vill säga 3 procent.

Det kan således konstateras att de svarta inkomsterna verkar ha ökat i absoluta tal, men att storleksordningen påverkas av metodvalet. Den relativa utvecklingen av de svarta inkomsterna som andel av BNP eller som andel av arbetsinkomsterna är därmed svår att bedöma, även om resultaten indikerar att de åtminstone inte har ökat jämfört med Skatteverkets rapport från 2006.

Även om rapporterna av praktisk nödvändighet skiljer sig åt metodmässigt består många av de övergripande resultaten från rapporten från 2006. I synnerhet är de olika företagstypernas relativa bidrag till den deklarerade arbetsinkomsten nästintill identisk. I analysen framkommer dock vissa strukturella förändringar som inte kan förklaras av metodvalet. En markant skillnad jämfört med den tidigare rapporten är att det relativa bidraget till de svarta arbetsinkomsterna från enskilda näringsidkare och delägare i handelsbolag har minskat med nästan 40 procentenheter, från 52 till 13 procent. En förflyttning har skett från denna grupp till aktiebolag med en lönesumma mellan 1–5 miljoner kronor, vilka har ökat sin andel av det totala svartarbetet från 11 till 43 procent.

Det finns flera möjliga förklaringar till utvecklingen. Enskilda näringsidkares och handelsbolagens relativa vikt har minskat i termer av deklarerade inkomster från fyra till tre procent, och handelsbolag har blivit en mycket mindre vanligt förekommande bolagsform. En möjlig förklaring till att inkomster från enskilda näringsidkare och handelsbolag minskat är att andra bolagsformer i dagsläget kan framstå som mer fördelaktiga. Flera olika reformer, såsom ändrade regler för fåmansföretag, sänkt kapitalkrav för aktiebolag, slopad revisionsplikt för småbolag och successiva sänkningar av bolagsskatten, har gjort aktiebolag till en mer attraktiv bolagsform.²¹ Det är också möjligt att Skatteverkets arbete mot fusk kan ha haft störst effekt bland enskilda näringsidkare och mindre effekt bland medelstora bolag.

Företag inom branscherna *Verksamheter inom juridik stödtjänster företag* (18,2 miljarder kronor), *Byggindustrin* (17,6 miljarder kronor), och *Övrig parti och detaljhandel* (11 miljarder kronor) bidrar mest i absoluta tal till de svarta inkomsterna, trots en relativ liten andel svart arbetsinkomst i förhållande till sina deklarerade inkomster. Tillsammans bidrog dessa branscher med ca 50 procent av de svarta inkomsterna. Motsvarande branscher utgjorde ca 40 procent av de totala svarta arbetsinkomsterna i Skatteverkets tidigare rapport. De branscher som står för störst andel av de totala svarta inkomsterna är *Verksamheter inom juridik och stödtjänster för företag* och *Byggindustrin* med ca 20 procent vardera. Medan denna andel har varit oförändrad för *Verksamheter inom juridik och stödtjänster för företag* har utvecklingen varit utmärkande för *Byggindustrin* som tidigare hade ca 9 procent av de svarta inkomsterna. Samma utveckling för byggbranschen redogörs för i Skatteverkets *Företagsundersökning* där det konstateras en ofördelaktig utveckling avseende förekomsten av svart arbetskraft inom branschen. Högst *andel* svarta arbetsinkomster i förhållande till deklarerad arbetsinkomst finner vi bland *Hårvård och salonger* med 30 procent. Näst högst andel med 25 procent har *Fiske- och jordbrukssektorn*.

²¹ Se Alstadsäter och Jacob – Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi (ESO). 2012:4 *Income Shifting in Sweden – An empirical evaluation of the 3:12 rules*. Vissa av de statistiska uppgifter som legat till grund för slutsatserna i rapporten har kritiserats av Ericson och Fall – Ekonomisk debatt nr 1 2013 s. 39 ff. 3:12 reglerna i allsidig[are] behysning. Replik till Alstadsäter och Jacob.

7.2.3. Kännedom om fusk och upplevelse av illojal konkurrens

Resultat från vissa enkätundersökningar som Skatteverket genomfört (senast 2016 för privatpersoner och 2017 för företag) visar att kännedomen om fusk ungefärligen halverades mellan 2002 och 2016/2017. Andelen företag som upplevde illojal konkurrens från företag i den egna branschen minskade från 31 till 21 procent. Samtliga skillnader är statistiskt säkerställda.

Tabell 25 Indikatorer direkt mot skattefelet

	Andel instämmer		
	2002	2016	2017
Privatpersoners uppfattning			
Jag känner personligen någon eller några som skattefuskar	30 %	13 %	
Kvinnor	26 %	12 %	
Män	35 %	14 %	
Jag känner någon som arbetat svart under det senaste året	47 %	22 %	
- kvinnor	43 %	20 %	
- män	50 %	23 %	
Jag känner någon som anlitat svart arbetskraft under det senaste året	44 %	25 %	
- kvinnor	42 %	23 %	
- män	47 %	26 %	
Företagares uppfattning			
Jag känner personligen företagare som skattefuskar	25 %		10 %
Vårt företag är i stor utsträckning utsatt för konkurrens från företag i branschen som skattefuskar	31 %		21 %

Källa: Skatteverket (2017) och Skatteverket (2018).

Det är här viktigt att vara medveten om att skattefusk kan ske i former som allmänheten inte märker av. Vid Skatteverkets kartläggning av svartarbete 2006 framkom det att privatpersoner företrädesvis förknippar svartarbete med köp kopplade till bostaden eller hushållsnära tjänster, och att endast ca 10-15 procent av de totala svarta arbetsinkomsterna i Sverige fångades upp i intervjuer som då gjordes.

7.3. Övriga underlag

Covid-19-pandemin kommer troligen att påverka storleken på skattefelet under 2020. Det beror på att privatpersoners och företags beteenden förändras under tider av osäkerhet och finansiell stress, att ekonomins sammansättning förändrats och att nya situationer med skatterisker uppstått som följd av pandemin. Exempelvis kan ett förändrat beteende gällande arbetsresor, att fler privatpersoner undviker att åka kollektivt till arbetet eller arbetar hemifrån, leda till större felaktigheter när det gäller reseavdrag och avdrag för övriga kostnader i deklARATIONEN. Bland små företag kan pandemins effekter leda till att incitamenten ökar samtidigt som möjligheten minskar att ta upp privata kostnader i företaget. Eftersom covid-19-pandemin drabbat olika branscher i olika utsträckning är det också troligt att skattefelet påverkas indirekt, då skattefelet skiljer sig åt mellan branscher. Skatten för 2020 är emellertid inte fastställd än, vilket gör det för tidigt att uttala sig om pandemins effekter på skattefelet.

På längre sikt bedöms pandemin påverka skattefelets storlek främst om den ger beständiga effekter på allmänhetens förtroende för samhällets institutioner, den samhällsliga tilliten och motivationen att göra rätt. De skattefelsindikatorer som presenterats i avsnitt 7.1 tyder inte på någon försämring på dessa punkter på kort sikt, men pandemin är inte över och de långsiktiga effekterna är svåra att uttala sig om.

7.4. Bedömning av skattefelets utveckling

De indikatorer som ger ett direkt mått på skattefelet har i stort sett varit oförändrade mellan 2019 och 2020. Mellan 2018 och 2020 finns dock en statistiskt säkerställd förbättring för merparten av de direkta skattefelsindikatorerna. Även utvecklingen av indikatorerna för de indirekta skattefelsfaktorerna tyder på att situationen utvecklats fördelaktigt sedan 2018. Mellan 2019 och 2020 har förändringarna däremot över lag varit relativt små. Mot bakgrund av att attitydundersökningarna utfördes under hösten 2020 och att covid-19-pandemin bedöms ha medfört ett antal nya risker för skattefel, kan resultaten dock ses som betryggande, åtminstone i det korta perspektivet.

Skatteverkets bedömning är dock att det inte är möjligt att dra några slutsatser om skattefelets kortsiktiga förändring utifrån årets indikatorer. Covid-19-pandemin bedöms ha påverkat både ekonomin och människors och företags beteenden på ett sätt som inte följer tidigare mönster, vilket gör det osäkert i vilken mån indikatorerna fångar skattefelets utveckling under detta år.

8. Referenser

Alstadsæter A., Johannesen N. och Zucman G. (2018), "Who Owns the Wealth in Tax Havens? Macro Evidence and Implications for Global Inequality". *Journal of Public Economics*, Vol 162, juni 2018 s. 89-100.

Alstadsæter A. och Jacob V. (2012). "Income Shifting in Sweden – An empirical evaluation of the 3:12 rules". Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi (ESO) 2012:4.

Canada revenue agency (2016), "International tax gap and compliance results". Hämtad från: <https://www.canada.ca/content/dam/cra-arc/corp-info/aboutcra/tax-compliance/intrntltxcmplnc-en.pdf>, den 2020 11 06.

CASE (2020), "Study and Reports on the VAT Gap in the EU-28 Member States: 2020 Final Report", CASE report 503 (2020).

Ericson P. och Fall J (2013). "3:12 reglerna i allsidig[are] belysning. Replik till Alstadsæter och Jacob". Ekonomisk debatt nr 1 2013 s. 39 ff.

Gemmell, N., & Hasseldine, J. (2014). Taxpayers behavioural responses and measures of tax compliance 'gaps': A critique and a new measure. *Fiscal Studies*, 35(3), 275-296.

Proposition 2019/20:1, Budgetproposition för 2020, utgiftsområde 3.

Skatteverket (2008), "Skattefelskarta för Sverige: Hur togs den fram och hur kan den användas?" Solna: Skatteverket.

Warren, N. (2018), "Estimating tax gap is everything to an informed response to the digital era". Presenterades på the 13th International Revenue Administration Conference on Tax System Integrity in a Digital Age, Coogee Crowne Plaza, Sydney, Australia, 5-6 April 2018.

Skatteverket (2020) "Svarta arbetsinkomster: beräkningar baserade på Skatteverkets revisioner", Rapport 2020 02 06

Skatteverket (2020), "Hushållens medvetna köp av svarta tjänster 2005 och 2019", Rapport 2020 01 16.

Skatteverket (2018), "Företagens synpunkter på skattesystemet, skattefusket och Skatteverkets kontroll", 2018 03 27.

Skatteverket (2017), "Medborgarnas synpunkter på skattesystemet, skattefusket och Skatteverkets kontroll", Rapport 2017 03 27.

Skatteverket (2008), "Skattefelskarta för Sverige", Rapport 2008:1.

Skatteverket (2006), "Svartköp och svartjobb i Sverige", Rapport 2006:4.

OECD (2002), "Measuring the Non-Observed Economy: A Handbook", 2002.

Bilaga A Resultat från Skatteverkets slumpmässig kontroller

Tabell A1 Sammanställning av resultat från slumpkontroller av små och medelstora företag, genomsnitt för åren 2014–2018.

	Genomsnittligt skattefel (kr)			Totalt skattefel (mnkr)			Fastställd skatt (mnkr)	Skattefel som andel av fastställd skatt		
	Estimat	Konfidensintervall 95 %		Estimat	Konfidensintervall 95 %			Estimat	Konfidensintervall 95 %	
<i>Inkomstskatt</i>										
Enskild NRV, målpop.	10 903	8 580	13226	2 543	2 001	3 084	12 098	21,0 %	16,5 %	25,5 %
<i>Arbetsgivaravgifter</i>										
AB, målpop.	12 783	10 794	14 772	3 317	2 801	3 833	136 637	2,4 %	2,0 %	2,8 %
Enskild NRV, målpop.	1 417	350	2 484	62	15	109	2 785	2,2 %	0,6 %	3,9 %
<i>Egenavgifter</i>										
Enskild NRV, målpop.	8 282	6 784	9 781	1 931	1 582	2 281	7 739	25,0 %	20,4 %	29,5 %
<i>Moms</i>										
AB, målpop.	7 155	4 174	10 137	2 092	1 220	2 963	177 012	1,2 %	0,7 %	1,7 %
Enskild NRV, målpop.	8 276	6 780	9 772	1 760	1 442	2 078	9 035	19,5 %	16,0 %	23,0 %
<i>Bolagsskatt</i>										
AB, målpop.	2 203	-861	5 267	661	-258	1 580	50 643	1,3 %	-0,5 %	3,1 %

Anm. Antal granskade aktiebolag och enskilda näringsverksamheter varierar mellan 161 och 684 respektive 162 och 291 årligen. Totalt är 1922 aktiebolag och 1027 enskilda näringsverksamheter kontrollerade och inkluderade i analysen.

Tabell A2 Sammanställning av resultat från slumpkontroller av privatpersoners inkomstdeklarationer, genomsnitt för åren 2016–2018. Avser avdrag i inkomstslaget tjänst.

	Genomsnittligt skattefel		Estimat	Skattefel		Skattefel som andel av fastställd skatt ¹⁾		
	Kronor	Andel ²⁾		Konfidensintervall 95 %		Estimat	Konfidensintervall 95 %	
Resor till och från arbetet	3 359	43,9%	2,3	2,1	2,6	0,3%	0,3%	0,3%
<i>Kvinnor</i>	2 899	42,8%	0,8	0,7	0,9	0,2%	0,2%	0,3%
<i>Män</i>	3 665	44,7%	1,5	1,3	1,7	0,3%	0,3%	0,4%
Dubbel bosättning, tillfälligt arbete och hemresor	5 268	32,8%	0,3	0,2	0,3	0,03%	0,03%	0,04%
<i>Kvinnor</i>	5 053	35,2%	0,1	0,1	0,1	0,02%	0,02%	0,03%
<i>Män</i>	5 371	31,6%	0,2	0,1	0,3	0,04%	0,03%	0,06%
Tjänsteresor	5 070	54,2%	0,1	0,1	0,2	0,02%	0,01%	0,02%
<i>Kvinnor</i>	4 422	52,0%	0,04	0,0	0,1	0,01%	0,01%	0,01%
<i>Män</i>	5 328	55,1%	0,1	0,1	0,1	0,02%	0,02%	0,03%
Övriga utgifter	5 346	55,3%	0,1	0,1	0,1	0,01%	0,01%	0,02%
<i>Kvinnor</i>	5 340	50,9%	0,0*4	0,03	0,05	0,01%	0,01%	0,01%
<i>Män</i>	5 350	58,1%	0,1	0,04	0,1	0,01%	0,01%	0,02%

Not 1) Avser fastställd skatt på inkomst av tjänst, totalt respektive för kvinnor och män.

Not 2) Avser skattefelet som andel av skattevärdet på avdragen i respektive kategori.

Tabell A3 Sammanställning av resultat från slumpkontroller av privatpersoners inkomstdeklarationer, genomsnitt för åren 2016–2018. Avser avdrag i inkomstslaget kapital..

	Genomsnittligt skattefel		Estimat	Skattefel		Skattefel som andel av fastställd skatt ¹⁾		
	Kronor	Andel ²⁾		Konfidensintervall 95 %		Estimat	Konfidensintervall 95 %	
Försäljning bostadsrätt	7 502	31,6%	0,9	0,3	1,6	1,0%	0,3%	1,7%
<i>Kvinnor</i>	5 622	25,2%	0,3	0,1	0,6	1,1%	0,3%	1,8%
<i>Män</i>	9 290	37,7%	0,6	-0,03	1,2	1,0%	-0,05%	2,0%
Försäljning näringsfastighet	10 860	21,6%	0,1	0,05	0,2	0,1%	0,1%	0,2%
<i>Kvinnor</i>	18 426	39,9%	0,1	0,01	0,2	0,3%	0,04%	0,5%
<i>Män</i>	5 732	9,1%	0,04	0,01	0,1	0,1%	0,02%	0,1%
Försäljning småhus	18 007	23,0%	2,0	1,6	2,4	2,2%	1,7%	2,6%
<i>Kvinnor</i>	16 325	21,7%	0,9	0,6	1,2	2,8%	2,0%	3,7%
<i>Män</i>	19 625	24,2%	1,1	0,8	1,4	1,9%	1,3%	2,4%
Försäljning värdepapper	1 060	0,5%	0,2	0,1	0,4	0,3%	0,1%	0,4%
<i>Kvinnor</i>	1 120	1,1%	0,1	0,02	0,1	0,2%	0,1%	0,4%
<i>Män</i>	1 034	0,3%	0,2	0,02	0,3	0,3%	0,04%	0,5%
Ränteutgifter	966	10,6%	0,03	0,02	0,1	0,04%	0,02%	0,1%
<i>Kvinnor</i>	795	11,2%	0,01	0,00	0,02	0,03%	0,00%	0,1%
<i>Män</i>	1 067	10,2%	0,02	0,01	0,04	0,04%	0,01%	0,1%

Not 1) Avser fastställd skatt på inkomst av kapital för fysiska personer, totalt respektive för kvinnor och män.

Not 2) Avser skattefelet som andel av skattevärdet på avdragen i respektive kategori.